

NACRT

PRIJEDLOG ZAKONA
O POTVRĐIVANJU KYOTSKOG PROTOKOLA
UZ OKVIRNU KONVENCIJU UJEDINJENIH
NARODA O PROMJENI KLIME S KONAČNIM
PRIJEDLOGOM ZAKONA

PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU KYOTSKOG PROTOKOLA UZ OKVIRNU KONVENCIJU UJEDINJENIH NARODA O PROMJENI KLIME

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o potvrđivanju Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime sadržana je u članku 139. stavku 1. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“ br. 41/01 – pročišćeni tekst i 55/01 – ispravak).

II. OCJENA STANJA I CILJ KOJI SE DONOŠENJEM ZAKONA ŽELI POSTIĆI

Efekt staklenika koji stvaraju staklenički plinovi u atmosferi omogućuje postojeću ugodnu temperaturu na planetu Zemlji (u prosjeku 15 °C). Staklenički plinovi većim dijelom potječu iz prirodnih izvora (npr. vodena para), a manjim dijelom imaju svoje izvorište u modernim ljudskim aktivnostima. Posljednjih 200 i više godina od početka industrijske revolucije, unos stakleničkih plinova stvorenih ljudskim djelovanjem u atmosferu stalno i sve više raste. Najznačajniji staklenički plin je ugljikov dioksid (CO₂). Ostali staklenički plinovi su: metan (CH₄), dišikov oksid (N₂O) fluorirani ugljikovodični spojevi (HFC-i, PFC-i) i sumporov heksafluorid (SF₆), do čije emisije dolazi izgaranjem fosilnih goriva, iz poljoprivrede, otpada i industrijskih procesa. Koncentracije CO₂ u atmosferi u razdoblju od početka industrijalizacije do danas porasle su za 32 posto, CH₄ za 110 posto, N₂O za 15 posto. Budući da pojedini staklenički plinovi imaju različita radijacijska svojstva i tako različito doprinose efektu staklenika, emisija svakog plina množi se s njegovim stakleničkim potencijalom (GWP - *Global Warming Potential*), što omogućuje međusobno zbrajanje i prikaz ukupne emisije stakleničkih plinova, iskazane jedinicom kg CO₂ eq (masa ekvivalentne emisije CO₂).

Mišljenje je stručnjaka da su klimatske promjene nepovratni proces. Zbog toga, već u trenutku poduzimanja potrebnog djelovanja postoje kumulativni efekti, što znači ako se kasnije započne s provedbom mjera i aktivnosti, potrebne su i drastičnije mjere. Republika Hrvatska kao zemlja osjetljiva na klimatske promjene, osobito zbog jadranske obale s duljinom obalne linije od 6278 km, sa 1164 otoka, otočića, hridi i grebena, zbog osjetljive poljoprivrede, šumarstva i njihova socio-gospodarskog značenja te mogućeg utjecaja klimatskih promjena na vodna bogatstva, ukupnu biološku raznolikost i na zdravlje stanovnika, ima razloga biti zabrinuta i, shodno tomu, aktivno sudjelovati u međunarodnim naporima usmjerenim rješavanju klimatskih promjena.

Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime (u daljnjem tekstu: Konvencija) prihvaćena je na samitu u Rio de Janeiru 1992. godine. Od tada je Konvenciju ratificiralo 189 zemalja, među kojima i Republika Hrvatska, 1996. godine, temeljem Zakona o potvrđivanju usvojenom u Hrvatskom saboru („Narodne novine - Međunarodni ugovori, br. 2/96). Republika Hrvatska stranka je Dodatka I. Konvencije koji obuhvaća 40 razvijenih država i država s ekonomijom u tranziciji, a koje su preuzele obvezu zadržavanja emisije stakleničkih plinova na razini iz 1990. godine (bazna godina) do kraja 2000. godine. Vrlo brzo se pokazalo da provedba obveza iz Konvencije neće biti dovoljna za zaštitu klimatskog sustava.

Sljedeći korak u daljnjem naporu ka smanjenju emisije stakleničkih plinova je Kyotski protokol usvojen na Trećoj Konferenciji stranaka Konvencije u Kyotu 11. prosinca 1997. godine, koji za države Dodatka I., uključujući Republiku Hrvatsku, propisuje obvezu smanjenja emisija u prosjeku za 5 posto u razdoblju od 2008.-2012. godine, u odnosu na baznu godinu.

Europska unija prihvatila je smanjenje od 8 posto kao zajednički cilj, na način da pojedine članice moraju ostvariti veće smanjenje emisija (13-28 posto), dok je za neke države članice EU omogućeno povećanje (do 27 posto).

Republika Hrvatska potpisala je Kyotski protokol 11. ožujka 1999. godine, ali ga nije ratificirala. Utvrđena obveza smanjenja emisije za 5 posto u odnosu na baznu godinu je za Republiku Hrvatsku, s obzirom na malu polaznu emisiju, teško ostvariv zadatak. Tijekom pregovora vođenih u Kyotu 1997. godine Republika Hrvatska nije imala izrađeno Prvo nacionalno izvješće o promjeni klime i nije raspolagala s potpunim podacima o emisiji stakleničkih plinova i gospodarski isplativim mogućnostima njihova smanjenja.

Državama s ekonomijom u tranziciji, člankom 4. stavkom 6. Konvencije omogućena je određena fleksibilnost u izboru bazne godine, bilo izborom jedne godine iz razdoblja 1985. – 1990., bilo odabirom prosjeka više godina iz istog razdoblja. Ovu fleksibilnost su, odabirom godine u kojoj su emisije bile najviše u razdoblju 1985. – 1990. za baznu godinu umjesto 1990., iskoristile: Bugarska, Mađarska, Poljska, Rumunjska i Slovenija. Stupanj odobrenog im povećanja emisija je u rasponu 10 – 23 posto.

Republika Hrvatska nije mogla koristiti isti model fleksibilnosti jer je emisija stakleničkih plinova u razdoblju 1985. – 1990. bila na razini ili niža u odnosu na 1990. godinu. Stoga je na Sedmoj Konferenciji stranaka Konvencije 2001. godine podnijela zahtjev za uvažavanje specifičnosti u određivanju bazne godine prema članku 4. stavku 6. Konvencije i zatražila povećanje visine emisije u baznoj 1990. godini. Razlog tomu je što prema proračunu, emisija stakleničkih plinova u baznoj godini ne odražava specifičnosti vezane za integriranost Republike Hrvatske u zajednički ekonomski, monetarni, energetska i infrastrukturni sustav u okviru bivše države. Emisija u baznoj godini određena prema vlastitoj proizvodnji električne energije u 1990. odgovara razvijenosti Hrvatske 1970-ih godina i nije dostatna za suvremeno funkcioniranje gospodarstva i života. Prosječna stopa rasta emisije od 3,2 posto u razdoblju 1995. – 2001. u korelaciji je s porastom bruto domaćeg proizvoda.

Pregovori o ovom zahtjevu završeni su nakon pet godina na 12. zasjedanju Konferencije stranaka u Nairobiju u studenom 2006. godine. Usvojena je Odluka 7/CP.12 kojom se Republici Hrvatskoj priznaju specifične okolnosti u pogledu emisija stakleničkih plinova prije i nakon 1990. godine i dopušta povećanje visine emisije u baznoj godini za dodatnih 3,5 mil. t CO₂ eq. Sukladno odluci visina emisije stakleničkih plinova u baznoj godini za Republiku Hrvatsku jednaka je zbroju: 31,12 mil. t CO₂ eq + 3,5 mil. t CO₂ eq, što ukupno iznosi 34,62 mil. t CO₂ eq.

Emisije

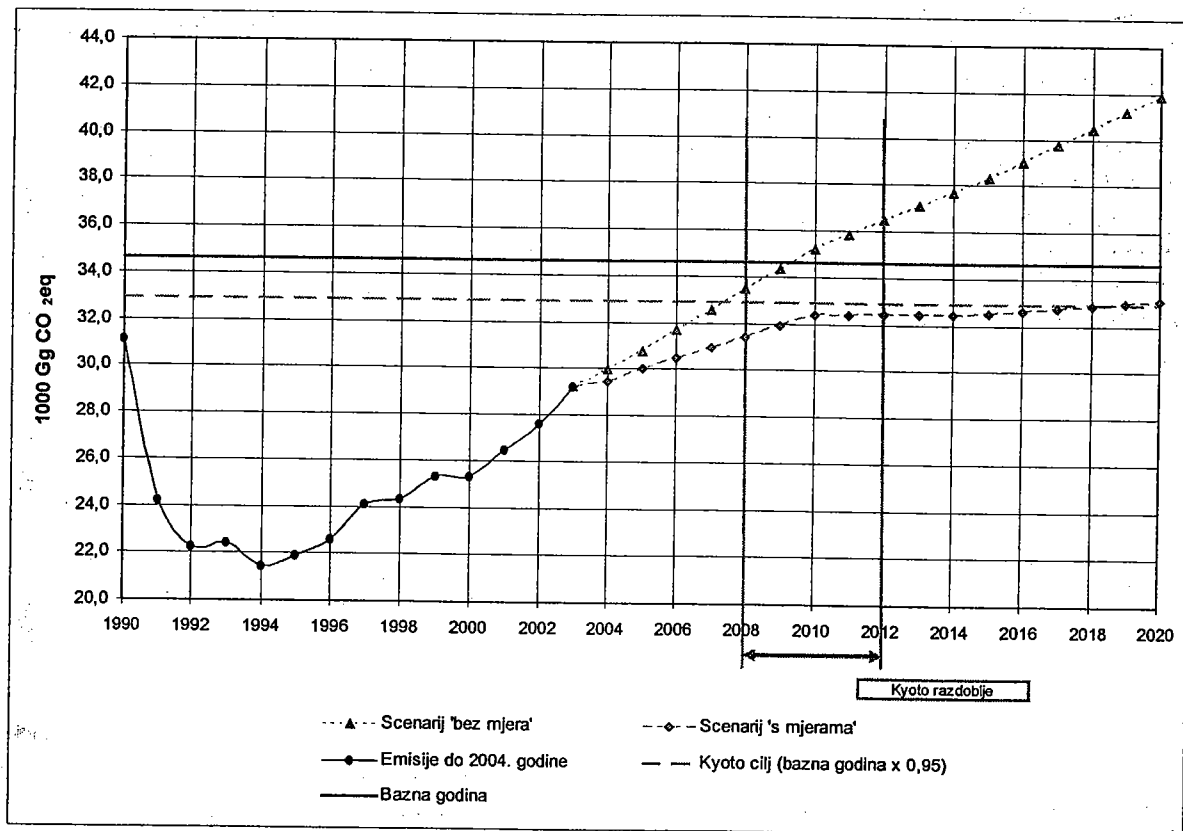
Najveći doprinos emisiji stakleničkih plinova daje sektor energetike, u 2004. godini 74,9 posto; slijedi poljoprivreda s 12,1 posto, industrijski procesi 10,8 posto, gospodarenje otpadom 2,2 posto. Ova struktura je uz neznatne promjene zadržana tijekom cijelog promatranog razdoblja između 1990. i 2004. godine. U razdoblju 2000. – 2004. emisija je rasla po stopi 3,7 posto; u energetici 3,8 posto. U 2004. godini „pokrivenost“ emisija stakleničkih plinova uklanjanjem ugljikova dioksida u sektoru šumarstva iznosila je 55,5 posto.

Cilj ispunjenja obveze prema Kyotskom protokolu jest zadržavanje porasta emisije stakleničkih plinova, tako da u razdoblju od 2008. do 2012. godine emisija bude barem za 5 posto niža od emisije bazne godine (promatrano kao godišnji prosjek u razdoblju 2008. – 2012.).

To znači da dosadašnji trend porasta od oko 3,5 posto godišnje (u posljednjih deset godina), treba barem prepoloviti. Emisija stakleničkih plinova u čvrstoj je korelaciji s porastom bruto domaćeg proizvoda.

U Nacrtu Strategije i akcijskog plana za ublaženje klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: Strategija), predlažu se troškovno učinkovite mjere za smanjenje emisija kojima je moguće ostvariti cilj zadržavanja emisija ispod razine utvrđene Kyotskim protokolom. Te mjere će se najvećim dijelom provoditi u sektoru energetike: primjena obnovljivih izvora energije (vjetroeletane, korištenje biomase za proizvodnju topline i u kogeneracijskim postrojenjima), unapređenje energetske učinkovitosti u proizvodnji i potrošnji energije (poboljšanje izolacije i energetske učinkovitosti u zgradarstvu), primjena goriva s manje ugljika, posebice prirodnog plina, mjere u industrijskim procesima, u gospodarenju otpadom te korištenje biodizela, bioetanola i ostalih biogoriva u transportu.

U Strategiji se razmatraju dva scenarija, prikazana na slici 1. Prema scenariju „bez mjera“ emisija bi bila za oko 2,300 Gg CO₂ eq iznad Kyotskog cilja u 2010. godini. Primjenom svih troškovno učinkovitih mjera koje predlaže Strategija, emisija će biti ispod Kyotskog cilja u čitavom razdoblju od 2010. do 2012. godine. U 2010. godini, pod uvjetom uspješne provedbe svih mjera, emisija bi trebala biti 6,6 posto ispod bazne godine, što je nešto bolje od postavljanog cilja 5-postotnog smanjenja. Emisija po scenariju „s mjerama“ raste u razdoblju do 2010. godine za 1,6 posto godišnje, a nakon 2010. za 0,2 posto godišnje do 2020. godine. Razlog tomu je što će većina utvrđenih mjera pokazati efekte tek za tri do pet godina, a pojedine mjere će se početi provoditi od 2010. godine, provedbom zakonodavstva usklađenog s pravnom stečevinom Europske unije. Nakon 2012. godine emisija bi vrlo sporo rasla i ostala na razini oko 5 posto ispod bazne godine.

Slika 1: Projekcije emisije stakleničkih plinova u Republici Hrvatskoj do 2020. godine

Troškovi provedbe mjera određuju se kao razlika troškova scenarija „s mjerama“ i scenarija „bez mjera“. Procijenjeno je da će prosječna cijena smanjenja emisija iznositi oko 14 EUR/t CO₂ eq. Najveći dio troškova odnosi se na ulaganja u energetske efikasnost i obnovljive izvore energije, što po svojoj prirodi predstavlja investiciju, a ne trošak.

Provedbu Strategije vodit će Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva u koordinaciji s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva i Ministarstvom mora, prometa, turizma i razvitka, uz pomoć Agencije za zaštitu okoliša, Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Državnog hidrometeorološkog zavoda i stručnih institucija.

Glavne koristi ratifikacije Kyotskog protokola i provedbe mjera za ublaženje klimatskih promjena za Republiku Hrvatsku su smanjenje štetnih utjecaja klimatskih promjena, kao i smanjenje ovisnosti o fosilnom gorivu. Ostvarit će se godišnja ušteta od oko 1 mil. t_{oe} fosilnog goriva, od toga najviše tekućeg goriva, zatim ugljena i prirodnog plina. Umanjit će se ranjivost gospodarstva na porast cijena sirove nafte, povećati sigurnost opskrbe energijom zbog veće diverzifikacije energetskih izvora i smanjenja ovisnosti o uvozu, otvoriti nove mogućnosti za poduzetništvo i zapošljavanje i smanjiti emisija štetnih tvari koje utječu na zdravlje i prirodne ekosustave. Provedbom mjera za smanjenje emisije stakleničkih plinova, emisija SO₂ u Hrvatskoj u 2010. godini biti će smanjena za oko 8.500 t/god (– 11 posto), NO_x za 5.000 t/god (– 6,8 posto) i čestica za oko 250 t/god.

Pored smanjenja emisija, obveze prema Kyotskom protokolu uključuju i opsežno izvješćivanje: godišnje o emisijama, dvogodišnje o provedbi mjera i projekcijama i periodički o svim pitanjima provedbe Kyotskog protokola u državi. Obveza je stranaka Konvencije dostavljati Nacionalno izvješće o provođenju odredbi Konvencije u propisanom formatu i sadržaju za države članice Dodatka I. Prvo nacionalno izvješće o promjeni klime Republika Hrvatska je dostavila 2001., a Drugo, treće i četvrto nacionalno izvješće u veljači 2007. godine. U svezi s izvješćivanjem o emisijama stakleničkih plinova, stranke Kyotskog protokola obvezne su uspostaviti Nacionalni sustav za proračun emisija, što je Republika Hrvatska i učinila donošenjem Uredbe o praćenju emisije stakleničkih plinova („Narodne novine“ br. 1/07). Uredba je usklađena s Odlukom 280/2004/EZ o mehanizmu praćenja emisije stakleničkih plinova u Zajednici i provedbi Kyotskog protokola, zajedno s pratećom odlukom o pravilima za njezinu provedbu. Uredba propisuje uspostavu Registra emisija stakleničkih plinova, što je također još jedna obveza stranaka Kyotskog protokola. U Registru se bilježe dozvoljene kvote te sve transakcije emisija u okviru provedbe projekata za smanjenje emisija u drugim državama, trgovanjem emisija u okviru Kyotskog protokola ili EU sustava za trgovanje emisijama.

Aktivnosti na izradi dokumenata potrebnih za provedbu Konvencije i Kyotskog protokola započele su 2005. godine. Do sada su izrađeni dokumenti: "Analiza i procjena potreba Hrvatske za osposobljavanjem za provedbu UNFCCC i Kyotskog protokola" (2005.); Nacrt Strategije za provedbu UNFCCC i Kyotskog protokola s planom djelovanja; podloge vezano za alokaciju emisija stakleničkih plinova te primjenu fleksibilnih mehanizama temeljem Protokola (2007.); smjernice za izradu operativnih programa za sljedeće sektore: energetika, promet, industrija, poljoprivreda, šumarstvo i gospodarenje otpadom (2006.); podloge za uspostavu Registra emisija stakleničkih plinova (2006.).

S obzirom da biljke procesom fotosinteze apsorbiraju CO₂ ugrađujući ga u biomasu i na taj način ga uklanjaju iz atmosfere, one su ponor emisija. Stoga je Kyotskim protokolom za svaku stranku određen iznos koji se odbija od ukupne emisije kao rezultat aktivnosti gospodarenja šumama. Ukupni iznos emisija, uključujući i ponor, u obvezujućem razdoblju mora biti jednak ili manji od kvote dodijeljene stranci, sukladno Dodatku B Protokola. Prema Odluci 22/CP.9 Republici

Hrvatskoj dopušteno je korištenje ponora od 0,26 mil. t C/god. To znači da će pomoću upijanja šuma ostvariti 0,972 mil. t CO₂ eq godišnje, iznos koji ima pravo koristiti u prvom obvezujućem razdoblju 2008. – 2012. godine.

S ciljem osiguranja provedbe obveza stranaka u pogledu smanjenja emisija, izvješćivanja i drugih obveza utvrđenih Protokolom usvojena je odluka kojom se utvrđuju postupci i mehanizmi koji se odnose na pridržavanje navedenih obveza. U svezi s količinskim ograničenjem emisija, odlukom je propisano da će se strankama Protokola koje će u razdoblju 2008. – 2012. godine ispuštati veće količine emisija od dozvoljenih, premašena kvota pomnožiti s 1,3 te oduzeti od dozvoljene kvote u drugom obvezujućem razdoblju, 2012. – 2020. godine.

Ratifikacija Kyotskog protokola prijeko je potrebna za aktivno sudjelovanje Republike Hrvatske na sastancima stranaka Protokola (sada je samo promatrač), s obzirom da su započeli pregovori o definiranju i preuzimanju obveza u drugom obvezujućem razdoblju.

III. OSNOVNA PITANJA KOJA SE PREDLAŽU UREDITI ZAKONOM

Ovim se Zakonom potvrđuje Kyotski protokol uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime, kako bi njegove odredbe u smislu članka 140. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“ br. 41/01 – pročišćeni tekst i 55/01 – ispravak) postale dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske.

Člankom 1. Protokola daju se definicije pojedinih izraza.

Člankom 2. Protokola određuju se strankama Dodatka I. Konvencije mjere za smanjenje emisija s ciljem postizanja količinskog ograničenja koji je utvrđen člankom 3. Protokola.

Člankom 3. Protokola utvrđuju se obveze stranaka u pogledu ograničenja emisija u razdoblju 2008.-2012. godine ispod razina iz 1990. godine, sukladno Dodatku B, korištenje dozvoljenih količina koje se odnose na gospodarenje šumama za ispunjenje obveza, način korištenja bazne godine utvrđene člankom 4. stavkom 6. Konvencije pri ispunjenju obveza za države s ekonomijom u tranziciji, korištenje fleksibilnosti prema članku 4. stavku 6. Konvencije u pogledu obveza izvješćivanja, obračun dozvoljenih kvota, mogućnost korištenja 1995. godine kao bazne za sintetičke stakleničke plinove, način i rok utvrđivanja obveza u idućem razdoblju, korištenje emisijskih jedinica nastalih fleksibilnim mehanizmima Protokola, mogućnost prijenosa viška emisija u iduće razdoblje te način rješavanja pitanja negativnih utjecaja klimatskih promjena i provedbe mjera smanjenja emisija za pojedine stranke.

Člankom 4. Protokola utvrđuje se način obračuna emisija za stranke koje su sklopile ugovor o zajedničkom ispunjavanju obveza prema Protokolu.

Člankom 5. Protokola određuje se obveza uspostave nacionalnog sustava za procjenu emisija stakleničkih plinova, metodologija procjene emisija, periodičko unapređivanje metodologije za procjenu emisija, korištenje i unapređivanje faktora stakleničkog potencijala koji se koristi za izračun ekvivalentnosti drugih stakleničkih plinova s ugljikovim dioksidom.

Člankom 6. Protokola utvrđuje se mogućnost, uvjeti i kriteriji za korištenje fleksibilnog mehanizma zajedničke provedbe (Joint Implementation, JI) za ispunjenje obveza smanjenja emisija te obveza Konferenciji stranaka da izradi i usvoji smjernice za provedbu zajedničkih projekta.

Člankom 7. Protokola utvrđuje se obveza dostavljanja dodatnih informacija prilikom dostavljanja redovitih godišnjih izvješća o emisijama, obveza izrade i dostavljanja inicijalnog izvješće o dozvoljenoj kvoti, tzv. assigned amount of units (AAUs), koja je za stranku utvrđena Protokolom te obveza Konferenciji stranaka da izradi i usvoji smjernice za pripremu informacija traženih ovim člankom.

Člankom 8. Protokola utvrđuje se obveza i rokovi redovitih revizija, od strane stručnih revizijskih timova, svih informacija koje stranke dostavljaju sukladno odlukama i smjernicama Konferencije stranaka, obveza tajništvu da koordinira stručne timove i proces revizije, izradu izvješća o provedenim revizijama te obveza Konferenciji stranaka da izradu i usvoji i periodički preispituje smjernice za provedbu revizija.

Člankom 9. Protokola utvrđuje se kako je Konferencija stranaka dužna periodički preispitivati Protokol u svjetlu novih znanstvenih informacija i potreba za zaštitom klimatskog sustava.

Člankom 10. Protokola propisuje se obveza strankama za izradom i provedbom programa koji sadrže mjere za ublažavanje klimatskih promjena, mjere prilagodbe klimatskim promjenama, razvoja i prijenosa novih tehnologija, provedbe znanstvenih i tehničkih istraživanja te programa podizanja javne svijesti i obrazovanja.

Člankom 11. Protokola se propisuju financijska sredstva i mehanizmi. U načelu, razvijene države obuhvaćene Dodatkom II. Konvencije financijskim će sredstvima pomoći državama u razvoju u pospješivanju provedbe odredbi Protokola.

Člankom 12. Protokola definira se mehanizam čistog razvoja (CDM) i utvrđuju uvjeti i kriteriji za provedbu projekata u okviru ovog mehanizma kojim se pridonosi održivom razvoju nerazvijenih stranaka Konvencije te ujedno ispunjuju obveza smanjenja emisija država Priloga I. Također se utvrđuje obveza Konferenciji stranaka da izradi i usvoji smjernice za provedbu projekata u okviru mehanizma čistog razvoja.

Člankom 13. Protokola osniva se Konferencija stranaka, određuju se procedura donošenja odluka, pitanja koja razmatra Konferencija stranaka i drugi zadaci.

Člankom 14. Protokola se utvrđuje da tajništvo uspostavljeno u okviru Konvencije služi kao tajništvo Protokola te se propisuju njegove obveze.

Člankom 15. Protokola utvrđuje se da Pomoćno tijelo za znanstvene i tehnološke savjete (SBSTA) te Pomoćno tijelo za provedbu (SBI) Konvencije služe na isti način za razmatranje pojedinih pitanja Protokola, održavanje sjednica, sudjelovanje stranaka Protokola te način donošenja odluka.

Člankom 16. Protokola utvrđuje se obveza Konferenciji stranaka da definira načela i pravila za provedbu multilateralnog konzultativnog postupka za rješavanje pitanja vezanih uz Protokol.

Člankom 17. Protokola utvrđuje se mogućnost korištenja fleksibilnog mehanizma trgovanja emisijama stakleničkih plinova (ET) te utvrđuje obveza Konferenciji stranaka da definira načela, pravila i smjernice za trgovanje emisijama.

Člankom 18. Protokola utvrđuje se obveza Konferenciji stranaka da definira i odobri djelotvorne mehanizme za utvrđivanje i sankcioniranje slučajeva nepridržavanja stranaka obvezama utvrđenim Protokolom.

Člankom 19. Protokola utvrđuje se način rješavanja sporova.

Člankom 20. Protokola utvrđuju se postupci donošenja amandmana na Protokol, utvrđuje način glasovanja te stupanje na snagu.

Člankom 21. Protokola utvrđuju se postupci donošenja prijedloga o izmjenama i amandmana na Priloge uz Protokol, način glasovanja te stupanje na snagu.

Člankom 22. Protokola utvrđuje se broj glasova za stranke i regionalne organizacije.

Člankom 23. i 24. Protokola propisuje se postupak potpisivanja i ratifikacije Protokola te određuje Glavni tajnik Ujedinjenih naroda za depozitara.

Člankom 25. Protokola propisuje se stupanje na snagu. Protokol stupa na snagu devedeseti dan od datuma polaganja pedesetpete isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, od stranaka obuhvaćenih Dodatkom I. Konvencije koje su u 1990. godini bile ukupno odgovorne za 55 posto ukupnih emisija ugljikova dioksida.

Člankom 26. Protokola propisuje se da se na Protokol ne mogu iznijeti nikakve rezerve.

Člankom 27. Protokola propisuje se povlačenje stranaka iz Protokola.

Člankom 28. Protokola propisuje pohranu izvornika Protokola kod Glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.

Sastavni dio Protokola su Dodatak A s popisom stakleničkih plinova i kategorijama izvora njihovih emisija te Dodatak B s popisom stranaka država Dodatka I. Konvencije s pripadajućim količinskim ograničenjem emisija za razdoblje 2008.-2012. godine.

IV. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU OVOG ZAKONA

Provedba Kyotskog protokola zahtijevat će dodatna financijska sredstva iz Državnog proračuna Republike Hrvatske za izradu provedbenih propisa, unapređenje Nacionalnog sustava za izračun i izvješćivanje o emisijama, godišnju izradu izvješća o inventaru stakleničkih plinova, pripremu dvogodišnjih izvješća o provedbi politike i mjera za ublažavanje klimatskih promjena i projekcijama emisija, periodičku pripremu nacionalnog izvješća prema Konvenciji, kao i posebnih izvješća i elaborata, troškove sudjelovanje stručnjaka na radionicama, sastancima radnih i Pomoćnih tijela i zasjedanjima Konferencije stranaka Konvencije i Protokola. Troškovi za 2007. godinu osigurani su u Državnom proračunu.

V. PRIJEDLOG ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Temelj za donošenje ovog Zakona po hitnom postupku nalazi se u članku 159. Poslovnika Hrvatskoga sabora („Narodne novine“, br. 6/02 – pročišćeni tekst, br. 41/02, 91/03 i 58/04) i to u drugim osobito opravdanim državnim razlozima.

Ratifikacijom Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime, Republika Hrvatska pridružuje se državama koje su isti ratificirale i za koje je na snazi. Također se ispunjava obveza iz Nacionalnog programa Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji za 2007. godinu. Uz navedeno, ratifikacija Kyotskog protokola uvjet je za pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji.

S obzirom na prirodu postupka potvrđivanja međunarodnih ugovora kojima država i formalno izražava spremnost da bude vezana već potpisanim međunarodnim ugovorom, kao i na činjenicu da se, u ovoj fazi postupka, ne mogu vršiti izmjene ili dopune teksta međunarodnog ugovora te prethodno navedenu obvezu Republike Hrvatske, predlaže se Prijedlog Zakona raspraviti i prihvatiti po hitnom postupku, objedinjavajući prvo i drugo čitanje Zakona.

**VI. KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU KYOTSKOG
PROTOKOLA UZ OKVIRNU KONVENCIJU UJEDINJENIH NARODA
O PROMJENI KLIME**

Temeljem članka 16. Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora („Narodne novine” br. 28/96), a polazeći od članka 139. Ustava Republike Hrvatske, pokreće se postupak za donošenje Zakona o potvrđivanju Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime po hitnom postupku.

Nacrt Konačnog prijedloga Zakona o potvrđivanju Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju ujedinjenih naroda o promjeni klime glasi:

**KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU KYOTSKOG PROTOKOLA
UZ OKVIRNU KONVENCIJU UJEDINJENIH NARODA O PROMJENI KLIME**

Članak 1.

Potvrđuje se Kyotski protokol uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime, sastavljen u Kyotu 11. prosinca 1997. godine, u izvorniku na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom jeziku.

Članak 2.

Protokol iz članka 1. ovog Zakona, u izvorniku na engleskom i u prijevodu na hrvatski jezik, glasi:

**KYOTO PROTOCOL TO THE UNITED NATIONS FRAMEWORK
CONVENTION ON CLIMATE CHANGE**

The Parties to this Protocol,

Being Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change, hereinafter referred to as "the Convention",

In pursuit of the ultimate objective of the Convention as stated in its Article 2,

Recalling the provisions of the Convention,

Being guided by Article 3 of the Convention,

Pursuant to the Berlin Mandate adopted by decision 1/CP.1 of the Conference of the Parties to the Convention at its first session,

Have agreed as follows:

Article 1

For the purposes of this Protocol, the definitions contained in Article 1 of the Convention shall apply. In addition:

1. "Conference of the Parties" means the Conference of the Parties to the Convention.
2. "Convention" means the United Nations Framework Convention on Climate Change, adopted in New York on 9 May 1992.
3. "Intergovernmental Panel on Climate Change" means the Intergovernmental Panel on Climate Change established in 1988 jointly by the World Meteorological Organization and the United Nations Environment Programme.

4. "Montreal Protocol" means the Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer, adopted in Montreal on 16 September 1987 and as subsequently adjusted and amended.
5. "Parties present and voting" means Parties present and casting an affirmative or negative vote.
6. "Party" means, unless the context otherwise indicates, a Party to this Protocol.
7. "Party included in Annex I" means a Party included in Annex I to the Convention, as may be amended, or a Party which has made a notification under Article 4, paragraph 2 (g), of the Convention.

Article 2

1. Each Party included in Annex I, in achieving its quantified emission limitation and reduction commitments under Article 3, in order to promote sustainable development, shall:
 - (a) Implement and/or further elaborate policies and measures in accordance with its national circumstances, such as:
 - (i) Enhancement of energy efficiency in relevant sectors of the national economy;
 - (ii) Protection and enhancement of sinks and reservoirs of greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol, taking into account its commitments under relevant international environmental agreements; promotion of sustainable forest management practices, afforestation and reforestation;
 - (iii) Promotion of sustainable forms of agriculture in light of climate change considerations;
 - (iv) Research on, and promotion, development and increased use of, new and renewable forms of energy, of carbon dioxide sequestration technologies and of advanced and innovative environmentally sound technologies;
 - (v) Progressive reduction or phasing out of market imperfections, fiscal incentives, tax and duty exemptions and subsidies in all greenhouse gas emitting sectors that run counter to the objective of the Convention and application of market instruments;
 - (vi) Encouragement of appropriate reforms in relevant sectors aimed at promoting policies and measures which limit or reduce emissions of greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol;
 - (vii) Measures to limit and/or reduce emissions of greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol in the transport sector;
 - (viii) Limitation and/or reduction of methane emissions through recovery and use in waste management, as well as in the production, transport and distribution of energy;
 - (b) Cooperate with other such Parties to enhance the individual and combined effectiveness of their policies and measures adopted under this Article, pursuant to Article 4,

paragraph 2 (e) (i), of the Convention. To this end, these Parties shall take steps to share their experience and exchange information on such policies and measures, including developing ways of improving their comparability, transparency and effectiveness. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first session or as soon as practicable thereafter, consider ways to facilitate such cooperation, taking into account all relevant information.

2. The Parties included in Annex I shall pursue limitation or reduction of emissions of greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol from aviation and marine bunker fuels, working through the International Civil Aviation Organization and the International Maritime Organization, respectively.
3. The Parties included in Annex I shall strive to implement policies and measures under this Article in such a way as to minimize adverse effects, including the adverse effects of climate change, effects on international trade, and social, environmental and economic impacts on other Parties, especially developing country Parties and in particular those identified in Article 4, paragraphs 8 and 9, of the Convention, taking into account Article 3 of the Convention. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol may take further action, as appropriate, to promote the implementation of the provisions of this paragraph.
4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, if it decides that it would be beneficial to coordinate any of the policies and measures in paragraph 1 (a) above, taking into account different national circumstances and potential effects, shall consider ways and means to elaborate the coordination of such policies and measures.

Article 3

1. The Parties included in Annex I shall, individually or jointly, ensure that their aggregate anthropogenic carbon dioxide equivalent emissions of the greenhouse gases listed in Annex A do not exceed their assigned amounts, calculated pursuant to their quantified emission limitation and reduction commitments inscribed in Annex B and in accordance with the provisions of this Article, with a view to reducing their overall emissions of such gases by at least 5 per cent below 1990 levels in the commitment period 2008 to 2012.
2. Each Party included in Annex I shall, by 2005, have made demonstrable progress in achieving its commitments under this Protocol.
3. The net changes in greenhouse gas emissions by sources and removals by sinks resulting from direct human-induced land-use change and forestry activities, limited to afforestation, reforestation and deforestation since 1990, measured as verifiable changes in carbon stocks in each commitment period, shall be used to meet the commitments under this Article of each Party included in Annex I. The greenhouse gas emissions by sources and removals by sinks associated with those activities shall be reported in a transparent and verifiable manner and reviewed in accordance with Articles 7 and 8.
4. Prior to the first session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, each Party included in Annex I shall provide, for consideration by the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice, data to establish its level of carbon stocks in 1990 and to enable an estimate to be made of its changes in carbon stocks in subsequent years. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first session or as soon as practicable thereafter, decide upon modalities, rules and guidelines as to how, and which, additional human-induced activities related to

changes in greenhouse gas emissions by sources and removals by sinks in the agricultural soils and the land-use change and forestry categories shall be added to, or subtracted from, the assigned amounts for Parties included in Annex I, taking into account uncertainties, transparency in reporting, verifiability, the methodological work of the Intergovernmental Panel on Climate Change, the advice provided by the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice in accordance with Article 5 and the decisions of the Conference of the Parties. Such a decision shall apply in the second and subsequent commitment periods. A Party may choose to apply such a decision on these additional human-induced activities for its first commitment period, provided that these activities have taken place since 1990.

5. The Parties included in Annex I undergoing the process of transition to a market economy whose base year or period was established pursuant to decision 9/CP.2 of the Conference of the Parties at its second session shall use that base year or period for the implementation of their commitments under this Article. Any other Party included in Annex I undergoing the process of transition to a market economy which has not yet submitted its first national communication under Article 12 of the Convention may also notify the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol that it intends to use an historical base year or period other than 1990 for the implementation of its commitments under this Article. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall decide on the acceptance of such notification.

6. Taking into account Article 4, paragraph 6, of the Convention, in the implementation of their commitments under this Protocol other than those under this Article, a certain degree of flexibility shall be allowed by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol to the Parties included in Annex I undergoing the process of transition to a market economy.

7. In the first quantified emission limitation and reduction commitment period, from 2008 to 2012, the assigned amount for each Party included in Annex I shall be equal to the percentage inscribed for it in Annex B of its aggregate anthropogenic carbon dioxide equivalent emissions of the greenhouse gases listed in Annex A in 1990, or the base year or period determined in accordance with paragraph 5 above, multiplied by five. Those Parties included in Annex I for whom land-use change and forestry constituted a net source of greenhouse gas emissions in 1990 shall include in their 1990 emissions base year or period the aggregate anthropogenic carbon dioxide equivalent emissions by sources minus removals by sinks in 1990 from land-use change for the purposes of calculating their assigned amount.

8. Any Party included in Annex I may use 1995 as its base year for hydrofluorocarbons, perfluorocarbons and sulphur hexafluoride, for the purposes of the calculation referred to in paragraph 7 above.

9. Commitments for subsequent periods for Parties included in Annex I shall be established in amendments to Annex B to this Protocol, which shall be adopted in accordance with the provisions of Article 21, paragraph 7. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall initiate the consideration of such commitments at least seven years before the end of the first commitment period referred to in paragraph 1 above.

10. Any emission reduction units, or any part of an assigned amount, which a Party acquires from another Party in accordance with the provisions of Article 6 or of Article 17 shall be added to the assigned amount for the acquiring Party.

11. Any emission reduction units, or any part of an assigned amount, which a Party transfers to another Party in accordance with the provisions of Article 6 or of Article 17 shall be subtracted from the assigned amount for the transferring Party.

12. Any certified emission reductions which a Party acquires from another Party in accordance with the provisions of Article 12 shall be added to the assigned amount for the acquiring Party.

13. If the emissions of a Party included in Annex I in a commitment period are less than its assigned amount under this Article, this difference shall, on request of that Party, be added to the assigned amount for that Party for subsequent commitment periods.

14. Each Party included in Annex I shall strive to implement the commitments mentioned in paragraph 1 above in such a way as to minimize adverse social, environmental and economic impacts on developing country Parties, particularly those identified in Article 4, paragraphs 8 and 9, of the Convention. In line with relevant decisions of the Conference of the Parties on the implementation of those paragraphs, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first session, consider what actions are necessary to minimize the adverse effects of climate change and/or the impacts of response measures on Parties referred to in those paragraphs. Among the issues to be considered shall be the establishment of funding, insurance and transfer of technology.

Article 4

1. Any Parties included in Annex I that have reached an agreement to fulfil their commitments under Article 3 jointly, shall be deemed to have met those commitments provided that their total combined aggregate anthropogenic carbon dioxide equivalent emissions of the greenhouse gases listed in Annex A do not exceed their assigned amounts calculated pursuant to their quantified emission limitation and reduction commitments inscribed in Annex B and in accordance with the provisions of Article 3. The respective emission level allocated to each of the Parties to the agreement shall be set out in that agreement.

2. The Parties to any such agreement shall notify the secretariat of the terms of the agreement on the date of deposit of their instruments of ratification, acceptance or approval of this Protocol, or accession thereto. The secretariat shall in turn inform the Parties and signatories to the Convention of the terms of the agreement.

3. Any such agreement shall remain in operation for the duration of the commitment period specified in Article 3, paragraph 7.

4. If Parties acting jointly do so in the framework of, and together with, a regional economic integration organization, any alteration in the composition of the organization after adoption of this Protocol shall not affect existing commitments under this Protocol. Any alteration in the composition of the organization shall only apply for the purposes of those commitments under Article 3 that are adopted subsequent to that alteration.

5. In the event of failure by the Parties to such an agreement to achieve their total combined level of emission reductions, each Party to that agreement shall be responsible for its own level of emissions set out in the agreement.

6. If Parties acting jointly do so in the framework of, and together with, a regional economic integration organization which is itself a Party to this Protocol, each member State of that regional economic integration organization individually, and together with the regional economic

integration organization acting in accordance with Article 24, shall, in the event of failure to achieve the total combined level of emission reductions, be responsible for its level of emissions as notified in accordance with this Article.

Article 5

1. Each Party included in Annex I shall have in place, no later than one year prior to the start of the first commitment period, a national system for the estimation of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of all greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol. Guidelines for such national systems, which shall incorporate The methodologies specified in paragraph 2 below, shall be decided upon by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol at its first session.

2. Methodologies for estimating anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of all greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol shall be those accepted by the Intergovernmental Panel on Climate Change and agreed upon by the Conference of the Parties at its third session. Where such methodologies are not used, appropriate adjustments shall be applied according to methodologies agreed upon by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol at its first session. Based on the work of, *inter alia*, the Intergovernmental Panel on Climate Change and advice provided by the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall regularly review and, as appropriate, revise such methodologies and adjustments, taking fully into account any relevant decisions by the Conference of the Parties. Any revision to methodologies or adjustments shall be used only for the purposes of ascertaining compliance with commitments under Article 3 in respect of any commitment period adopted subsequent to that revision.

3. The global warming potentials used to calculate the carbon dioxide equivalence of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases listed in Annex A shall be those accepted by the Intergovernmental Panel on Climate Change and agreed upon by the Conference of the Parties at its third session. Based on the work of, *inter alia*, the Intergovernmental Panel on Climate Change and advice provided by the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall regularly review and, as appropriate, revise the global warming potential of each such greenhouse gas, taking fully into account any relevant decisions by the Conference of the Parties. Any revision to a global warming potential shall apply only to commitments under Article 3 in respect of any commitment period adopted subsequent to that revision.

Article 6

1. For the purpose of meeting its commitments under Article 3, any Party included in Annex I may transfer to, or acquire from, any other such Party emission reduction units resulting from projects aimed at reducing anthropogenic emissions by sources or enhancing anthropogenic removals by sinks of greenhouse gases in any sector of the economy, provided that:

- (a) Any such project has the approval of the Parties involved;
- (b) Any such project provides a reduction in emissions by sources, or an enhancement of removals by sinks, that is additional to any that would otherwise occur;
- (c) It does not acquire any emission reduction units if it is not in compliance with its obligations under Articles 5 and 7; and

(d) The acquisition of emission reduction units shall be supplemental to domestic actions for the purposes of meeting commitments under Article 3.

2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol may, at its first session or as soon as practicable thereafter, further elaborate guidelines for the implementation of this Article, including for verification and reporting.

3. A Party included in Annex I may authorize legal entities to participate, under its responsibility, in actions leading to the generation, transfer or acquisition under this Article of emission reduction units.

4. If a question of implementation by a Party included in Annex I of the requirements referred to in this Article is identified in accordance with the relevant provisions of Article 8, transfers and acquisitions of emission reduction units may continue to be made after the question has been identified, provided that any such units may not be used by a Party to meet its commitments under Article 3 until any issue of compliance is resolved.

Article 7

1. Each Party included in Annex I shall incorporate in its annual inventory of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol, submitted in accordance with the relevant decisions of the Conference of the Parties, the necessary supplementary information for the purposes of ensuring compliance with Article 3, to be determined in accordance with paragraph 4 below.

2. Each Party included in Annex I shall incorporate in its national communication, submitted under Article 12 of the Convention, the supplementary information necessary to demonstrate compliance with its commitments under this Protocol, to be determined in accordance with paragraph 4 below.

3. Each Party included in Annex I shall submit the information required under paragraph 1 above annually, beginning with the first inventory due under the Convention for the first year of the commitment period after this Protocol has entered into force for that Party. Each such Party shall submit the information required under paragraph 2 above as part of the first national communication due under the Convention after this Protocol has entered into force for it and after the adoption of guidelines as provided for in paragraph 4 below. The frequency of subsequent submission of information required under this Article shall be determined by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, taking into account any timetable for the submission of national communications decided upon by the Conference of the Parties.

4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall adopt at its first session, and review periodically thereafter, guidelines for the preparation of the information required under this Article, taking into account guidelines for the preparation of national communications by Parties included in Annex I adopted by the Conference of the Parties. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall also, prior to the first commitment period, decide upon modalities for the accounting of assigned amounts.

Article 8

1. The information submitted under Article 7 by each Party included in Annex I shall be reviewed by expert review teams pursuant to the relevant decisions of the Conference of the Parties and in accordance with guidelines adopted for this purpose by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol under paragraph 4 below. The information submitted under Article 7, paragraph 1, by each Party included in Annex I shall be reviewed as part of the annual compilation and accounting of emissions inventories and assigned amounts. Additionally, the information submitted under Article 7, paragraph 2, by each Party included in Annex I shall be reviewed as part of the review of communications.

2. Expert review teams shall be coordinated by the secretariat and shall be composed of experts selected from those nominated by Parties to the Convention and, as appropriate, by intergovernmental organizations, in accordance with guidance provided for this purpose by the Conference of the Parties.

3. The review process shall provide a thorough and comprehensive technical assessment of all aspects of the implementation by a Party of this Protocol. The expert review teams shall prepare a report to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, assessing the implementation of the commitments of the Party and identifying any potential problems in, and factors influencing, the fulfilment of commitments. Such reports shall be circulated by the secretariat to all Parties to the Convention. The secretariat shall list those questions of implementation indicated in such reports for further consideration by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.

4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall adopt at its first session, and review periodically thereafter, guidelines for the review of implementation of this Protocol by expert review teams taking into account the relevant decisions of the Conference of the Parties.

5. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, with the assistance of the Subsidiary Body for Implementation and, as appropriate, the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice, consider:

(a) The information submitted by Parties under Article 7 and the reports of the expert reviews thereon conducted under this Article; and

(b) Those questions of implementation listed by the secretariat under paragraph 3 above, as well as any questions raised by Parties.

6. Pursuant to its consideration of the information referred to in paragraph 5 above, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall take decisions on any matter required for the implementation of this Protocol.

Article 9

1. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall periodically review this Protocol in the light of the best available scientific information and assessments on climate change and its impacts, as well as relevant technical, social and economic information. Such reviews shall be coordinated with pertinent reviews under the Convention, in particular those required by Article 4, paragraph 2 (d), and Article 7, paragraph 2

(a), of the Convention. Based on these reviews, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall take appropriate action.

2. The first review shall take place at the second session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. Further reviews shall take place at regular intervals and in a timely manner.

Article 10

All Parties, taking into account their common but differentiated responsibilities and their specific national and regional development priorities, objectives and circumstances, without introducing any new commitments for Parties not included in Annex I, but reaffirming existing commitments under Article 4, paragraph 1, of the Convention, and continuing to advance the implementation of these commitments in order to achieve sustainable development, taking into account Article 4, paragraphs 3, 5 and 7, of the Convention, shall:

(a) Formulate, where relevant and to the extent possible, cost-effective national and, where appropriate, regional programmes to improve the quality of local emission factors, activity data and/or models which reflect the socio-economic conditions of each Party for the preparation and periodic updating of national inventories of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of all greenhouse gases not controlled by the Montreal Protocol, using comparable methodologies to be agreed upon by the Conference of the Parties, and consistent with the guidelines for the preparation of national communications adopted by the Conference of the Parties;

(b) Formulate, implement, publish and regularly update national and, where appropriate, regional programmes containing measures to mitigate climate change and measures to facilitate adequate adaptation to climate change:

(i) Such programmes would, *inter alia*, concern the energy, transport and industry sectors as well as agriculture, forestry and waste management. Furthermore, adaptation technologies and methods for improving spatial planning would improve adaptation to climate change; and

(ii) Parties included in Annex I shall submit information on action under this Protocol, including national programmes, in accordance with Article 7; and other Parties shall seek to include in their national communications, as appropriate, information on programmes which contain measures that the Party believes contribute to addressing climate change and its adverse impacts, including the abatement of increases in greenhouse gas emissions, and enhancement of and removals by sinks, capacity building and adaptation measures;

(c) Cooperate in the promotion of effective modalities for the development, application and diffusion of, and take all practicable steps to promote, facilitate and finance, as appropriate, the transfer of, or access to, environmentally sound technologies, know-how, practices and processes pertinent to climate change, in particular to developing countries, including the formulation of policies and programmes for the effective transfer of environmentally sound technologies that are publicly owned or in the public domain and the creation of an enabling environment for the private sector, to promote and enhance the transfer of, and access to, environmentally sound technologies;

(d) Cooperate in scientific and technical research and promote the maintenance and the development of systematic observation systems and development of data archives to reduce uncertainties related to the climate system, the adverse impacts of climate change and the economic and social consequences of various response strategies, and promote the development and strengthening of endogenous capacities and capabilities to participate in international and intergovernmental efforts, programmes and networks on research and systematic observation, taking into account Article 5 of the Convention;

(e) Cooperate in and promote at the international level, and, where appropriate, using existing bodies, the development and implementation of education and training programmes, including the strengthening of national capacity building, in particular human and institutional capacities and the exchange or secondment of personnel to train experts in this field, in particular for developing countries, and facilitate at the national level public awareness of, and public access to information on, climate change. Suitable modalities should be developed to implement these activities through the relevant bodies of the Convention, taking into account Article 6 of the Convention;

(f) Include in their national communications information on programmes and activities undertaken pursuant to this Article in accordance with relevant decisions of the Conference of the Parties; and

(g) Give full consideration, in implementing the commitments under this Article, to Article 4, paragraph 8, of the Convention.

Article 11

1. In the implementation of Article 10, Parties shall take into account the provisions of Article 4, paragraphs 4, 5, 7, 8 and 9, of the Convention.

2. In the context of the implementation of Article 4, paragraph 1, of the Convention, in accordance with the provisions of Article 4, paragraph 3, and Article 11 of the Convention, and through the entity or entities entrusted with the operation of the financial mechanism of the Convention, the developed country Parties and other developed Parties included in Annex II to the Convention shall:

(a) Provide new and additional financial resources to meet the agreed full costs incurred by developing country Parties in advancing the implementation of existing commitments under Article 4, paragraph 1 (a), of the Convention that are covered in Article 10, subparagraph (a); and

(b) Also provide such financial resources, including for the transfer of technology, needed by the developing country Parties to meet the agreed full incremental costs of advancing the implementation of existing commitments under Article 4, paragraph 1, of the Convention that are covered by Article 10 and that are agreed between a developing country Party and the international entity or entities referred to in Article 11 of the Convention, in accordance with that Article.

The implementation of these existing commitments shall take into account the need for adequacy and predictability in the flow of funds and the importance of appropriate burden sharing among developed country Parties. The guidance to the entity or entities entrusted with the operation of the financial mechanism of the Convention in relevant decisions of the Conference of the Parties,

including those agreed before the adoption of this Protocol, shall apply *mutatis mutandis* to the provisions of this paragraph.

3. The developed country Parties and other developed Parties in Annex II to the Convention may also provide, and developing country Parties avail themselves of, financial resources for the implementation of Article 10, through bilateral, regional and other multilateral channels.

Article 12

1. A clean development mechanism is hereby defined.
2. The purpose of the clean development mechanism shall be to assist Parties not included in Annex I in achieving sustainable development and in contributing to the ultimate objective of the Convention, and to assist Parties included in Annex I in achieving compliance with their quantified emission limitation and reduction commitments under Article 3.
3. Under the clean development mechanism:
 - (a) Parties not included in Annex I will benefit from project activities resulting in certified emission reductions; and
 - (b) Parties included in Annex I may use the certified emission reductions accruing from such project activities to contribute to compliance with part of their quantified emission limitation and reduction commitments under Article 3, as determined by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.
4. The clean development mechanism shall be subject to the authority and guidance of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol and be supervised by an executive board of the clean development mechanism.
5. Emission reductions resulting from each project activity shall be certified by operational entities to be designated by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, on the basis of:
 - (a) Voluntary participation approved by each Party involved;
 - (b) Real, measurable, and long-term benefits related to the mitigation of climate change; and
 - (c) Reductions in emissions that are additional to any that would occur in the absence of the certified project activity.
6. The clean development mechanism shall assist in arranging funding of certified project activities as necessary.
7. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first session, elaborate modalities and procedures with the objective of ensuring transparency, efficiency and accountability through independent auditing and verification of project activities.
8. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall ensure that a share of the proceeds from certified project activities is used to cover administrative

expenses as well as to assist developing country Parties that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change to meet the costs of adaptation.

9. Participation under the clean development mechanism, including in activities mentioned in paragraph 3 (a) above and in the acquisition of certified emission reductions, may involve private and/or public entities, and is to be subject to whatever guidance may be provided by the executive board of the clean development mechanism.

10. Certified emission reductions obtained during the period from the year 2000 up to the beginning of the first commitment period can be used to assist in achieving compliance in the first commitment period.

Article 13

1. The Conference of the Parties, the supreme body of the Convention, shall serve as the meeting of the Parties to this Protocol.

2. Parties to the Convention that are not Parties to this Protocol may participate as observers in the proceedings of any session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Protocol, decisions under this Protocol shall be taken only by those that are Parties to this Protocol.

3. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Protocol, any member of the Bureau of the Conference of the Parties representing a Party to the Convention but, at that time, not a Party to this Protocol, shall be replaced by an additional member to be elected by and from amongst the Parties to this Protocol.

4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall keep under regular review the implementation of this Protocol and shall make, within its mandate, the decisions necessary to promote its effective implementation. It shall perform the functions assigned to it by this Protocol and shall:

(a) Assess, on the basis of all information made available to it in accordance with the provisions of this Protocol, the implementation of this Protocol by the Parties, the overall effects of the measures taken pursuant to this Protocol, in particular environmental, economic and social effects as well as their cumulative impacts and the extent to which progress towards the objective of the Convention is being achieved;

(b) Periodically examine the obligations of the Parties under this Protocol, giving due consideration to any reviews required by Article 4, paragraph 2 (d), and Article 7, paragraph 2, of the Convention, in the light of the objective of the Convention, the experience gained in its implementation and the evolution of scientific and technological knowledge, and in this respect consider and adopt regular reports on the implementation of this Protocol;

(c) Promote and facilitate the exchange of information on measures adopted by the Parties to address climate change and its effects, taking into account the differing circumstances, responsibilities and capabilities of the Parties and their respective commitments under this Protocol;

(d) Facilitate, at the request of two or more Parties, the coordination of measures adopted by them to address climate change and its effects, taking into account the differing

circumstances, responsibilities and capabilities of the Parties and their respective commitments under this Protocol;

(e) Promote and guide, in accordance with the objective of the Convention and the provisions of this Protocol, and taking fully into account the relevant decisions by the Conference of the Parties, the development and periodic refinement of comparable methodologies for the effective implementation of this Protocol, to be agreed on by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol;

(f) Make recommendations on any matters necessary for the implementation of this Protocol;

(g) Seek to mobilize additional financial resources in accordance with Article 11, paragraph 2;

(h) Establish such subsidiary bodies as are deemed necessary for the implementation of this Protocol;

(i) Seek and utilize, where appropriate, the services and cooperation of, and information provided by, competent international organizations and intergovernmental and non-governmental bodies; and

(j) Exercise such other functions as may be required for the implementation of this Protocol, and consider any assignment resulting from a decision by the Conference of the Parties.

5. The rules of procedure of the Conference of the Parties and financial procedures applied under the Convention shall be applied *mutatis mutandis* under this Protocol, except as may be otherwise decided by consensus by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.

6. The first session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall be convened by the secretariat in conjunction with the first session of the Conference of the Parties that is scheduled after the date of the entry into force of this Protocol. Subsequent ordinary sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall be held every year and in conjunction with ordinary sessions of the Conference of the Parties, unless otherwise decided by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.

7. Extraordinary sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall be held at such other times as may be deemed necessary by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, or at the written request of any Party, provided that, within six months of the request being communicated to the Parties by the secretariat, it is supported by at least one third of the Parties.

8. The United Nations, its specialized agencies and the International Atomic Energy Agency, as well as any State member thereof or observers thereto not party to the Convention, may be represented at sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol as observers. Any body or agency, whether national or international, governmental or non-governmental, which is qualified in matters covered by this Protocol and which has informed the secretariat of its wish to be represented at a session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol as an observer, may be so admitted unless at

least one third of the Parties present object. The admission and participation of observers shall be subject to the rules of procedure, as referred to in paragraph 5 above.

Article 14

1. The secretariat established by Article 8 of the Convention shall serve as the secretariat of this Protocol.
2. Article 8, paragraph 2, of the Convention on the functions of the secretariat, and Article 8, paragraph 3, of the Convention on arrangements made for the functioning of the secretariat, shall apply *mutatis mutandis* to this Protocol. The secretariat shall, in addition, exercise the functions assigned to it under this Protocol.

Article 15

1. The Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation established by Articles 9 and 10 of the Convention shall serve as, respectively, the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of this Protocol. The provisions relating to the functioning of these two bodies under the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Protocol. Sessions of the meetings of the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of this Protocol shall be held in conjunction with the meetings of, respectively, the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of the Convention.
2. Parties to the Convention that are not Parties to this Protocol may participate as observers in the proceedings of any session of the subsidiary bodies. When the subsidiary bodies serve as the subsidiary bodies of this Protocol, decisions under this Protocol shall be taken only by those that are Parties to this Protocol.
3. When the subsidiary bodies established by Articles 9 and 10 of the Convention exercise their functions with regard to matters concerning this Protocol, any member of the Bureaux of those subsidiary bodies representing a Party to the Convention but, at that time, not a party to this Protocol, shall be replaced by an additional member to be elected by and from amongst the Parties to this Protocol.

Article 16

The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, as soon as practicable, consider the application to this Protocol of, and modify as appropriate, the multilateral consultative process referred to in Article 13 of the Convention, in the light of any relevant decisions that may be taken by the Conference of the Parties. Any multilateral consultative process that may be applied to this Protocol shall operate without prejudice to the procedures and mechanisms established in accordance with Article 18.

Article 17

The Conference of the Parties shall define the relevant principles, modalities, rules and guidelines, in particular for verification, reporting and accountability for emissions trading. The Parties included in Annex B may participate in emissions trading for the purposes of fulfilling their commitments under Article 3. Any such trading shall be supplemental to domestic actions

for the purpose of meeting quantified emission limitation and reduction commitments under that Article.

Article 18

The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first session, approve appropriate and effective procedures and mechanisms to determine and to address cases of non-compliance with the provisions of this Protocol, including through the development of an indicative list of consequences, taking into account the cause, type, degree and frequency of non-compliance. Any procedures and mechanisms under this Article entailing binding consequences shall be adopted by means of an amendment to this Protocol.

Article 19

The provisions of Article 14 of the Convention on settlement of disputes shall apply *mutatis mutandis* to this Protocol.

Article 20

1. Any Party may propose amendments to this Protocol.
2. Amendments to this Protocol shall be adopted at an ordinary session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. The text of any proposed amendment to this Protocol shall be communicated to the Parties by the secretariat at least six months before the meeting at which it is proposed for adoption. The secretariat shall also communicate the text of any proposed amendments to the Parties and signatories to the Convention and, for information, to the Depositary.
3. The Parties shall make every effort to reach agreement on any proposed amendment to this Protocol by consensus. If all efforts at consensus have been exhausted, and no agreement reached, the amendment shall as a last resort be adopted by a three-fourths majority vote of the Parties present and voting at the meeting. The adopted amendment shall be communicated by the secretariat to the Depositary, who shall circulate it to all Parties for their acceptance.
4. Instruments of acceptance in respect of an amendment shall be deposited with the Depositary. An amendment adopted in accordance with paragraph 3 above shall enter into force for those Parties having accepted it on the ninetieth day after the date of receipt by the Depositary of an instrument of acceptance by at least three fourths of the Parties to this Protocol.
5. The amendment shall enter into force for any other Party on the ninetieth day after the date on which that Party deposits with the Depositary its instrument of acceptance of the said amendment.

Article 21

1. Annexes to this Protocol shall form an integral part thereof and, unless otherwise expressly provided, a reference to this Protocol constitutes at the same time a reference to any annexes thereto. Any annexes adopted after the entry into force of this Protocol shall be restricted to lists, forms and any other material of a descriptive nature that is of a scientific, technical, procedural or administrative character.

2. Any Party may make proposals for an annex to this Protocol and may propose amendments to annexes to this Protocol.

3. Annexes to this Protocol and amendments to annexes to this Protocol shall be adopted at an ordinary session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. The text of any proposed annex or amendment to an annex shall be communicated to the Parties by the secretariat at least six months before the meeting at which it is proposed for adoption. The secretariat shall also communicate the text of any proposed annex or amendment to an annex to the Parties and signatories to the Convention and, for information, to the Depositary.

4. The Parties shall make every effort to reach agreement on any proposed annex or amendment to an annex by consensus. If all efforts at consensus have been exhausted, and no agreement reached, the annex or amendment to an annex shall as a last resort be adopted by a three-fourths majority vote of the Parties present and voting at the meeting. The adopted annex or amendment to an annex shall be communicated by the secretariat to the Depositary, who shall circulate it to all Parties for their acceptance.

5. An annex, or amendment to an annex other than Annex A or B, that has been adopted in accordance with paragraphs 3 and 4 above shall enter into force for all Parties to this Protocol six months after the date of the communication by the Depositary to such Parties of the adoption of the annex or adoption of the amendment to the annex, except for those Parties that have notified the Depositary, in writing, within that period of their non-acceptance of the annex or amendment to the annex. The annex or amendment to an annex shall enter into force for Parties which withdraw their notification of non-acceptance on the ninetieth day after the date on which withdrawal of such notification has been received by the Depositary.

6. If the adoption of an annex or an amendment to an annex involves an amendment to this Protocol, that annex or amendment to an annex shall not enter into force until such time as the amendment to this Protocol enters into force.

7. Amendments to Annexes A and B to this Protocol shall be adopted and enter into force in accordance with the procedure set out in Article 20, provided that any amendment to Annex B shall be adopted only with the written consent of the Party concerned.

Article 22

1. Each Party shall have one vote, except as provided for in paragraph 2 below.
2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Protocol. Such an organization shall not exercise its right to vote if any of its member States exercises its right, and vice versa.

Article 23

The Secretary-General of the United Nations shall be the Depositary of this Protocol.

Article 24

1. This Protocol shall be open for signature and subject to ratification, acceptance or approval by States and regional economic integration organizations which are Parties to the Convention.

It shall be open for signature at United Nations Headquarters in New York from 16 March 1998 to 15 March 1999. This Protocol shall be open for accession from the day after the date on which it is closed for signature. Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depositary.

2. Any regional economic integration organization which becomes a Party to this Protocol without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Protocol. In the case of such organizations, one or more of whose member States is a Party to this Protocol, the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Protocol. In such cases, the organization and the member States shall not be entitled to exercise rights under this Protocol concurrently.

3. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, regional economic integration organizations shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Protocol. These organizations shall also inform the Depositary, who shall in turn inform the Parties, of any substantial modification in the extent of their competence.

Article 25

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date on which not less than 55 Parties to the Convention, incorporating Parties included in Annex I which accounted in total for at least 55 per cent of the total carbon dioxide emissions for 1990 of the Parties included in Annex I, have deposited their instruments of ratification, acceptance, approval or accession.

2. For the purposes of this Article, "the total carbon dioxide emissions for 1990 of the Parties included in Annex I" means the amount communicated on or before the date of adoption of this Protocol by the Parties included in Annex I in their first national communications submitted in accordance with Article 12 of the Convention.

3. For each State or regional economic integration organization that ratifies, accepts or approves this Protocol or accedes thereto after the conditions set out in paragraph 1 above for entry into force have been fulfilled, this Protocol shall enter into force on the ninetieth day following the date of deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

4. For the purposes of this Article, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by States members of the organization.

Article 26

No reservations may be made to this Protocol.

Article 27

1. At any time after three years from the date on which this Protocol has entered into force for a Party, that Party may withdraw from this Protocol by giving written notification to the Depositary.

2. Any such withdrawal shall take effect upon expiry of one year from the date of receipt by the Depositary of the notification of withdrawal, or on such later date as may be specified in the notification of withdrawal.

3. Any Party that withdraws from the Convention shall be considered as also having withdrawn from this Protocol.

Article 28

The original of this Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

DONE at Kyoto this eleventh day of December one thousand nine hundred and ninety-seven.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized to that effect, have affixed their signatures to this Protocol on the dates indicated.

Annex A

Greenhouse gases

Carbon dioxide (CO₂)

Methane (CH₄)

Nitrous oxide (N₂O)

Hydrofluorocarbons (HFCs)

Perfluorocarbons (PFCs)

Sulphur hexafluoride (SF₆)

Sectors/source categories

Energy

Fuel combustion

Energy industries

Manufacturing industries and construction

Transport

Other sectors

Other

Fugitive emissions from fuels

Solid fuels

Oil and natural gas

Other

Industrial processes

Mineral products

Chemical industry

Metal production

Other production

Production of halocarbons and sulphur
hexafluoride

Consumption of halocarbons and sulphur
hexafluoride

Other

Solvent and other product use

Agriculture

Enteric fermentation

Manure management

Rice cultivation

Agricultural soils

Prescribed burning of savannas

Field burning of agricultural residues

Other

Waste

Solid waste disposal on land

Wastewater handling

Waste incineration

Other

Annex B

<u>Party</u>	<u>Quantified emission limitation or reduction commitment</u> (percentage of base year or period)
Australia	108
Austria	92
Belgium	92
Bulgaria *	92
Canada	94
Croatia *	95
Czech Republic *	92
Denmark	92
Estonia *	92
European Community	92
Finland	92
France	92
Germany	92
Greece	92
Hungary *	94
Iceland	110
Ireland	92
Italy	92
Japan	94
Latvia *	92
Liechtenstein	92
Lithuania *	92
Luxembourg	92
Monaco	92
Netherlands	92
New Zealand	100
Norway	101
Poland *	94
Portugal	92
Romania *	92
Russian Federation *	100
Slovakia *	92
Slovenia *	92
Spain	92
Sweden	92
Switzerland	92
Ukraine	100
United Kingdom of Great Britain and northern Ireland	92
United States of America	93

* Countries that are undergoing the process of transition to a market economy.

KYOTSKI PROTOKOL UZ OKVIRNU KONVENCIJU UJEDINJENIH NARODA O PROMJENI KLIME

Stranke ovog Protokola,

S obzirom da su stranke Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (u daljnjem tekstu: Konvencija),

Težeći krajnjem cilju Konvencije kao što je navedeno u njezinom članku 2.,

Pozivajući se na odredbe Konvencije,

Vođene člankom 3. Konvencije,

Nastavljajući se na Berlinski mandat, usvojen odlukom 1/CP.1 na Konferenciji stranaka Konvencije na prvom zasjedanju,

Dogovorile su se, kako slijedi:

Članak 1.

Za potrebe ovog Protokola primjenjuju se definicije iz članka 1. Konvencije. Uz to,

1. "Konferencija stranaka" znači Konferenciju stranaka Konvencije.
2. "Konvencija" znači Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime, usvojenu u New Yorku 9. svibnja 1992. godine.
3. "Međuvladino tijelo za klimatske promjene" znači Međuvladino tijelo za klimatske promjene što su ga zajednički utemeljili, 1988. godine, Svjetska meteorološka organizacija i Program Ujedinjenih naroda za okoliš.
4. "Montrealški protokol" znači Montrealški protokol o tvarima koje oštećuju ozonski sloj, usvojen u Montrealu 16. rujna 1987. godine te naknadno dopunjen i prilagođen.
5. "Stranke prisutne i koje glasuju" znače stranke, prisutne i koje glasuju za ili protiv.
6. "Stranka" znači, ukoliko kontekst ne ukazuje na nešto drugo, stranka ovog Protokola.
7. "Stranka obuhvaćena Prilogom I." znači stranku obuhvaćenu Prilogom I. Konvencije, što se može izmijeniti, ili stranku koja je dostavila pisanu obavijest na temelju članka 4., stavka 2. (g) Konvencije.

Članak 2.

1. Svaka će stranka obuhvaćena Prilogom I., u postizanju količinskog ograničenja emisije i obveza smanjenja prema članku 3. radi promicanja održivog razvitka:
 - a) Provoditi i/ili dalje razrađivati politiku i mjere sukladno njezinim nacionalnim prilikama, primjerice:

- i) poboljšanje energetske učinkovitosti u odnosnim sektorima nacionalnog gospodarstva;
 - ii) zaštita i poboljšanje ponora i spremnika stakleničkih plinova koji nisu pod nadzorom Montrealskog protokola, vodeći računa o obvezama preuzetim na temelju važećih međunarodnih sporazuma o okolišu; promicanje održivog načina gospodarenja šumama, pošumljavanje i ponovno pošumljavanje;
 - iii) promicanje održivih oblika poljoprivrede u svjetlu uvažavanja klimatskih promjena;
 - iv) istraživanje, promicanje, razvijanje i povećana uporaba novih i obnovljivih oblika energije, tehnologija sekvestracije ugljikova dioksida i naprednih inovativnih tehnologija prihvatljivih za okoliš;
 - v) progresivno smanjivanje ili uklanjanje tržišnih nesavršenosti, fiskalni poticaji, porezne i carinske olakšice i subvencije u svim sektorima koji emitiraju stakleničke plinove, a djeluju protivno cilju Konvencije i primjenjuju tržišne instrumente;
 - vi) poticanje prikladnih reformi u odnosnim sektorima s ciljem promicanja politike i mjera koje ograničavaju ili smanjuju emisije stakleničkih plinova koji nisu pod nadzorom Montrealskog protokola;
 - vii) mjere za ograničavanje i/ili smanjenje emisija stakleničkih plinova u sektoru transporta, koje nisu pod nadzorom Montrealskoga protokola;
 - viii) ograničavanje i/ili smanjenje emisija metana oporabom i korištenjem u gospodarenju otpadom, kao i u proizvodnji, prijevozu i distribuciji energije;
- b) Suradivati s drugim takvim strankama kako bi se poboljšala pojedinačna i zajednička učinkovitost njihove politike i mjera koje su prihvaćene prema ovom članku, u skladu s člankom 4., stavcima 2. (e) i (i) Konvencije. Da bi se to postiglo, stranke će poduzeti korake radi razmjene iskustva i informacija o takvoj politici i mjerama, uključujući razradu poboljšanja njihove usporedivosti, transparentnosti i učinkovitosti. Na prvom zasjedanju, ili čim to bude izvedivo nakon njega, Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola razmotrit će načine koji bi olakšali takvu suradnju, uzimajući u obzir sve važeće informacije.

2. Stranke obuhvaćene Prilogom I. poradit će na ograničavanju ili smanjenju emisija stakleničkih plinova koji nisu pod nadzorom Montrealskog protokola iz zrakoplovstva i pomorstva, djelujući preko Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva, odnosno Međunarodne pomorske organizacije.

3. Stranke obuhvaćene Prilogom I. težit će za provedbom politike i mjera iz ovog članka tako da nepovoljne učinke svedu na najmanju mjeru, uključujući nepovoljne učinke klimatskih promjena, učinke na međunarodnu trgovinu, te društvene, gospodarske i učinke u svezi s okolišem na druge stranke, naročito stranke koje su zemlje u razvoju i ponajviše stranke utvrđene člankom 4., stavcima 8. i 9. Konvencije, vodeći računa o članku 3. Konvencije. Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola može poduzimati daljnje akcije, po potrebi, radi promicanja provođenja odredaba ovog stavka.

4. Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola, ako odluči da je korisno usklađivati bilo koju politiku i mjere iz gornjeg stavka 1. (a), uzimajući u obzir različite

nacionalne okolnosti i potencijalne učinke, razmotrit će načine i sredstva za razradu usklađivanja takve politike i mjera.

Članak 3.

1. Stranke obuhvaćene Prilogom I. će, pojedinačno ili zajedno, osigurati da njihove skupne antropogene emisije stakleničkih plinova na popisu u Dodatku A ekvivalentne emisiji ugljikova dioksida ne prelaze dodijeljene im količine, izračunate prema njihovom kvantificiranom ograničenju emisija i obvezama smanjenja kako je upisano u Dodatku B i sukladno odredbama ovog članka, da bi se njihove ukupne emisije takvih plinova smanjile za najmanje 5 posto ispod razina iz 1990. godine, u obvezujućem razdoblju od 2008. do 2012. godine.
2. Svaka stranka obuhvaćena Prilogom I. treba postići, do 2005. godine, vidljivi napredak u ostvarivanju obveza preuzetih ovim Protokolom.
3. Neto promjene emisija stakleničkih plinova iz izvora te uklanjanja ponorima kao rezultat izravne promjene u korištenju zemljišta nastale ljudskim djelovanjem te aktivnostima u šumarstvu, ograničene od 1990. godine na pošumljavanje, ponovno pošumljavanje i odšumljavanje, mjerene kao dokazive promjene zaliha ugljika u svakom obvezujućem razdoblju, koristit će se za ispunjavanje obveza stranaka obuhvaćenih Dodatkom I. prema ovom članku. O emisijama stakleničkih plinova iz izvora te uklanjanju ponorima povezanim s ovim aktivnostima potrebno je izvješćivati na razvidan i dokaziv način te ih podvrgnuti reviziji u skladu s člancima 7. i 8.
4. Prije prvog zasjedanja Konferencije stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola, svaka stranka obuhvaćena Prilogom I. dostavit će, radi razmatranja Pomoćnog tijela za znanstvene i tehnološke savjete, podatke kako bi se odredila njezina razina zaliha ugljika iz 1990. godine te omogućila procjena promjene zaliha ugljika u idućim godinama. Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola će, na svom prvom zasjedanju ili čim to bude izvedivo nakon njega, donijeti odluku o modalitetima, pravilima i smjernicama o tome kako će i koje će se dodatne aktivnosti ljudskog djelovanja u vezi s promjenama emisija stakleničkih plinova iz izvora i uklanjanja ponorima u poljoprivrednim tlima te kategorijama promjene korištenja zemljišta i šumarstva, dodati ili, pak, oduzeti od dodijeljene kvote strankama obuhvaćenim Prilogom I., vodeći računa o nesigurnosti, jasnoći izvješćivanja, provjerljivosti, metodološkom radu Međuvladinog tijela za klimatske promjene, savjetu koje je dalo Pomoćno tijelo za znanstvene i tehnološke savjete u skladu s člankom 5. te odlukama Konferencije stranaka. Takvu je odluku potrebno primijeniti u drugom i idućim obvezujućim razdobljima. Stranka može odabrati primjenu takve odluke o ovim dodatnim aktivnostima ljudskog djelovanja u prvom obvezujućem razdoblju, pod uvjetom da se te aktivnosti odvijaju od 1990. godine.
5. Stranke obuhvaćene Prilogom I. koje su u prijelazu na tržišnu ekonomiju, a bazna im je godina ili razdoblje utvrđeno sukladno Odluci 9/CP.2 Konferencije stranaka na njezinom drugom zasjedanju, koristit će tu baznu godinu ili razdoblje za provedbu svojih obveza iz ovog članka. Svaka druga stranka obuhvaćena Prilogom I. koja je u prijelazu na tržišnu ekonomiju i koja još nije podnijela svoje prvo nacionalno izvješće prema članku 12. Konvencije, može također izvijestiti Konferenciju stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola o namjeri korištenja druge povijesne bazne godine ili razdoblja, umjesto 1990. godine, za provedbu svojih obveza iz ovog članka. Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola odlučuje o prihvaćanju takve pisane obavijesti.
6. Uzimajući u obzir članak 4., stavak 6. Konvencije, u provedbi obveza temeljem ovog Protokola, drukčijih od navedenih u ovom članku, Konferencija stranaka koja služi kao sastanak

stranaka ovog Protokola dozvolit će određeni stupanj fleksibilnosti strankama obuhvaćenim Prilogom I. koje su u prijelazu na tržišnu ekonomiju.

7. U prvom obvezujućem razdoblju za količinsko ograničenje i smanjenje emisija, od 2008. do 2012. godine, kvota dodijeljena svakoj stranci obuhvaćenoj Prilogom I. mora biti jednaka postotku upisanom za nju u Dodatku B njezinih skupnih antropogenih emisija stakleničkih plinova na popisu u Dodatku A ekvivalentnih emisiji ugljikova dioksida, za 1990. godinu ili za baznu godinu ili razdoblje određeno u skladu s gornjim stavkom 5., pomnoženo s pet. One stranke obuhvaćene Prilogom I. kojima promjene u korištenju zemljišta i šumarstvo čine neto izvor emisija stakleničkih plinova u 1990. godini, uključit će u svoju baznu godinu za emisije, 1990. ili razdoblje, skupne antropogene emisije ekvivalentne emisiji ugljikova dioksida po izvorima umanjene za uklanjanja pomoću ponora iz promjene u korištenju zemljišta u 1990. godini, u svrhu izračunavanja dodijeljene im kvote.
8. Svaka stranka obuhvaćena Prilogom I. može koristiti 1995. godinu kao svoju baznu godinu za fluorougljikovodike, perfluorougljike i sumporov heksafluorid, u svrhu izračuna na koje se odnosi gornji stavak 7.
9. Obveze u idućim razdobljima za stranke obuhvaćene Prilogom I. utvrdit će se izmjenama i dopunama Dodatka B ovog Protokola, usvojenim u skladu s odredbama članka 21., stavka 7. Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola pokrenut će razmatranje takvih obveza najmanje sedam godina prije svršetka prvog obvezujućeg razdoblja spomenutog u gornjem stavku 1.
10. Svake jedinice smanjenja emisije ili svaki dio dodijeljene kvote što ih stranka pribavlja od druge stranke u skladu s odredbama članka 6. ili članka 17., dodaju se kvoti dodijeljenoj stranci koja ih je pribavila.
11. Svake jedinice smanjenja emisija ili svaki dio dodijeljene kvote što ih stranka prenese drugoj stranci u skladu s odredbama članka 6. i članka 17., oduzimaju se od kvote dodijeljene stranci koja ih je prenijela.
12. Svaka ovjerena smanjenja emisija što ih stranka pribavlja od druge stranke u skladu s odredbama članka 12., dodaju se kvoti dodijeljenoj stranci koja ih je pribavila.
13. Ako su emisije stranke obuhvaćene Prilogom I. u obvezujućem razdoblju niže od njihove dodijeljene kvote prema ovome članku, ta će se razlika, na zahtjev stranke, dodati dodijeljenoj kvoti za tu stranku u idućim obvezujućim razdobljima.
14. Svaka stranka obuhvaćena Prilogom I. nastojat će provoditi obveze spomenute u gornjem stavku 1. tako da svede na najmanju mjeru društvene, gospodarske i za okoliš štetne utjecaje na stranke koje su zemlje u razvoju, posebno one utvrđene člankom 4., stavcima 8. i 9. Konvencije. U skladu s važećim odlukama Konferencije stranaka za provedbu tih stavaka, Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola će, na svom prvom zasjedanju, razmotriti koje su aktivnosti neophodne da bi se na najmanju mjeru sveli negativni učinci klimatskih promjena i/ili učinci poduzetih mjera na stranke na koje se ti stavci odnose. Među pitanjima za razmatranje bit će uspostava mehanizama financiranja, osiguranje i prijenos tehnologije.

Članak 4.

1. Za sve stranke obuhvaćene Prilogom I. koje su sklopile ugovor o zajedničkom ispunjavanju svojih obveza prema članku 3., smatra se da su ispunile te obveze pod uvjetom da njihove zajedničke ukupne antropogene emisije stakleničkih plinova na popisu u Dodatku A ekvivalentne emisiji ugljikova dioksida ne premašuju njihove dodijeljene kvote, izračunate na osnovi njihovih obveza količinskog ograničenja i smanjenja kao što je upisano u Dodatku B i u skladu s odredbama članka 3. Pripadajuća razina emisije dodijeljena svakoj od stranaka ugovora navodi se u tom ugovoru.

2. Stranke svakog takvog ugovora obavijestit će tajništvo o uvjetima iz ugovora na dan polaganja njihove isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju, odnosno pristupu ovom Protokolu. Tajništvo će, sa svoje strane, obavijestiti stranke i potpisnice Konvencije o uvjetima iz ugovora.

3. Svaki takav ugovor ostaje na snazi tijekom trajanja obvezujućeg razdoblja navedenog u članku 3., stavak 7.

4. Ako stranke djeluju udruženo unutar okvira i zajedno s nekom Regionalnom organizacijom za gospodarsku integraciju, svaka izmjena u sastavu te organizacije nakon usvajanja ovog Protokola ne utječe na postojeće obveze prema ovom Protokolu. Svaka izmjena u sastavu organizacije primijenjuje se jedino u svrhu onih obveza iz članka 3. koje su usvojene nakon te izmjene.

5. U slučaju neuspjeha stranaka takvog ugovora da postignu njihovu ukupnu zbirnu razinu smanjenja emisije, svaka stranka takvog ugovora smatra se odgovornom za vlastitu razinu emisija određenu ugovorom.

6. Ako stranke djeluju udruženo unutar okvira i zajedno s nekom Regionalnom organizacijom za gospodarsku integraciju koja je i sama stranka ovog Protokola, svaka država članica te Regionalne organizacije za gospodarsku integraciju zasebno, te zajedno s Regionalnom organizacijom za gospodarsku integraciju koja djeluje sukladno članku 24., u slučaju neuspjeha da postignu ukupnu zbirnu razinu smanjenja emisija, smatra se odgovornom za svoju razinu emisija, kao što je navedeno ovim člankom.

Članak 5.

1. Svaka stranka obuhvaćena Prilogom I. uspostaviti će, ne kasnije od godinu dana prije početka prvog obvezujućeg razdoblja, nacionalni sustav za procjenu antropogenih emisija prema izvorima i uklanjanjima ponorima za sve stakleničke plinove koji nisu pod nadzorom Montrealskog protokola. O smjernicama za takve nacionalne sustave koji sadržavaju metodologije navedene u donjem stavku 2., odlučit će Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovoga Protokola na svom prvom zasjedanju.

2. Metodologije za procjenu antropogenih emisija prema izvorima i uklanjanjima pomoću ponora za sve stakleničke plinove koji nisu pod nadzorom Montrealskog protokola su one koje prihvati Međuvladino tijelo za klimatske promjene i s kojima se složi Konferencija stranaka na svom trećem zasjedanju. Tamo gdje se takve metodologije ne koriste, primijenit će se odgovarajuće prilagodbe prema metodologijama s kojima se složi Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola na svom prvom zasjedanju. Na temelju rada, između ostalog, Međuvladinog tijela za klimatske promjene te savjeta koje je dalo Pomoćno tijelo za znanstvene i tehnološke savjete, Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog

Protokola redovito će razmatrati i, po potrebi, revidirati takve metodologije i prilagodbe, u cijelosti vodeći računa o važećim odlukama Konferencije stranaka. Svaka izmjena metodologija ili prilagodbi koristi se jedino u svrhu utvrđivanja postupanja u smislu ispunjavanja obveza iz članka 3. u odnosu na svako obvezujuće razdoblje prihvaćeno nakon te revizije.

3. Potencijali globalnog zatopljenja primijenjeni za izračun antropogenih emisija stakleničkih plinova na popisu u Dodatku A ekvivalentnih emisiji ugljikova dioksida, prema izvorima i uklanjanjima pomoću ponora jesu oni što ih prihvati Međuvladino tijelo za klimatske promjene i s kojima se složi Konferencija stranaka na svom trećem zasjedanju. Na temelju rada, između ostalog, Međuvladinog tijela za klimatske promjene te savjeta koje daje Pomoćno tijelo za znanstvene i tehnološke savjete, Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola redovito će razmatrati i, po potrebi, revidirati potencijal globalnog zatopljenja za svaki takav staklenički plin, u cijelosti vodeći računa o važećim odlukama Konferencije stranaka. Svaka izmjena potencijala globalnog zatopljenja primijenit će se jedino na one obveze iz članka 3. u odnosu na svako obvezujuće razdoblje prihvaćeno nakon te revizije.

Članak 6.

1. U svrhu ispunjavanja obveza prema članku 3., svaka stranka obuhvaćena Prilogom I. može prenijeti ili pribaviti od bilo koje druge takve stranke jedinice smanjenja emisija koje su rezultat projekata namijenjenih smanjivanju antropogenih emisija iz izvora ili poboljšanja antropogenog uklanjanja stakleničkih plinova ponorima u bilo kojem sektoru gospodarstva, pod uvjetom da:

- a) svaki takav projekt ima odobrenje uključenih stranaka;
- b) svaki takav projekt donosi smanjenje emisija iz izvora ili poboljšanje uklanjanja ponorima, što je dodatno onom što bi se inače događalo;
- c) ne pribavlja nikakve jedinice smanjenja emisija ako to nije u skladu s njezinim obvezama prema člancima 5. i 7., i
- d) pribavljanje jedinica smanjenja emisija nadopunjuje domaće aktivnosti u svrhu ispunjavanja obveza prema članku 3.

2. Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola može, na svom prvom zasjedanju, ili čim to bude izvedivo nakon njega, dalje razrađivati smjernice za provedbu ovog članka, uključujući ovjeravanje i izvješćivanje.

3. Stranka obuhvaćena Prilogom I. može ovlastiti pravna tijela da sudjeluju, na njihovu odgovornost, u aktivnostima usmjerenim stvaranju, prijenosu ili pribavljanju jedinica smanjenja emisija prema ovom članku.

4. Ako je utvrđena upitnost u pridržavanju uvjeta navedenih u ovom članku u odnosu na stranku obuhvaćenu Prilogom I. sukladno važećim odredbama članka 8., prijenos i pribavljanje jedinica smanjenja emisija mogu se nastaviti nakon utvrđene upitnosti, pod uvjetom da stranka ne može koristiti takve jedinice za izvršenje svojih obveza prema članku 3., dokle god nije riješeno pitanje pridržavanja.

Članak 7.

1. Svaka stranka obuhvaćena Prilogom I. u svoj će godišnji inventar antropogenih emisija iz izvora i uklanjanja ponorima stakleničkih plinova koji nisu pod nadzorom Montrealskog protokola, podnijet sukladno važećim odlukama Konferencije stranaka, ugraditi neophodne dodatne informacije s ciljem osiguranja pridržavanja sukladno članku 3., što će se utvrditi u skladu s donjim stavkom 4.
2. Svaka stranka obuhvaćena Prilogom I. ugradit će u svoje nacionalno izvješće, podnijeto prema članku 12. Konvencije, dodatne informacije neophodne za prikaz ispunjavanja njezinih obveza iz ovog Protokola, što će biti utvrđeno u skladu s donjim stavkom 4.
3. Svaka stranka obuhvaćena Prilogom I. podnijet će informacije tražene gornjim stavkom 1. jedanput godišnje, počevši s prvim inventarom emisija obveznim prema Konvenciji za prvu godinu obvezujućeg razdoblja nakon što ovaj Protokol stupi na snagu za tu stranku. Svaka takva stranka podnijet će informacije tražene gornjim stavkom 2. kao dio prvog nacionalnog izvješća obveznog prema Konvenciji nakon što ovaj Protokol stupi na snagu za nju, te nakon što se usvoje smjernice kako je propisano donjim stavkom 4. Učestalost daljnjeg podnošenja informacija traženih ovim člankom odredit će Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola, vodeći računa o svakom rasporedu za podnošenje nacionalnih izvješća o kojem odluči Konferencija stranaka.
4. Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola usvojit će na svom prvom zasjedanju, te nakon njega periodički razmatrati, smjernice za pripremu informacija traženih ovim člankom, vodeći računa o smjernicama za pripremu nacionalnih izvješća za stranke obuhvaćene Prilogom I., usvojenim na Konferenciji stranaka. Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola također će, prije prvog obvezujućeg razdoblja, odlučiti o modalitetima za izračun dodijeljenih kvota.

Članak 8.

1. Informacije koje prema članku 7. podnese svaka stranka obuhvaćena Prilogom I. revidira stručni revizijski tim sukladno važećim odlukama Konferencije stranaka i smjernicama koje za tu svrhu usvoji Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola prema donjemu stavku 4. Informacije koje prema članku 7., stavak 1. podnese svaka stranka obuhvaćena Prilogom I. revidiraju se kao dio godišnje kompilacije i izračuna inventara emisija i dodijeljenih kvota. Uz to, informacije koje prema članku 7., stavak 2. podnese svaka stranka obuhvaćena Dodatkom I. revidiraju se kao dio revizije izvješća.
2. Stručne revizijske timove usklađuje tajništvo, a sastavljeni su od stručnjaka izabranih među onima koje su predložile stranke Konvencije i, po potrebi, međuvladine organizacije, sukladno naputkom datim za tu svrhu od Konferencije stranaka.
3. Proces revizije osigurava temeljitu i opsežnu tehničku procjenu svih aspekata provedbe od stranke ovog Protokola. Stručni revizijski timovi izrađuju izvješće za Konferenciju stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola, ocjenjuju provedbu obveza stranke te ukazuju na sve potencijalne probleme i faktore koji utječu na ispunjavanje obveza. Takva izvješća tajništvo dostavlja svim strankama Konvencije. Tajništvo će pitanja na koja u svezi s provedbom ukazuju takva izvješća zabilježiti za daljnje razmatranje Konferencije stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola.

4. Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola na svom će prvom zasjedanju usvojiti, i kasnije periodično razmatrati, smjernice za pregled provedbe ovog Protokola od strane stručnih revizijskih timova, vodeći računa o važećim odlukama Konferencije stranaka.

5. Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola, uz podršku Pomoćnog tijela za provedbu i, po potrebi, Pomoćnog tijela za znanstvene i tehnološke savjete, razmatra:

a) informacije koje podnesu stranke prema članku 7. i izvješća stručnih revizija istih, provedenih prema ovom članku, i

b) ona pitanja provedbe što ih je prema gornjemu stavku 3. zabilježilo tajništvo, kao i sva pitanja što ih potaknu stranke.

6. Nastavljajući se na razmatranje informacija na koje se odnosi gornji stavak 5., Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola donosi odluke o svakom pitanju potrebnom za provedbu ovog Protokola.

Članak 9.

1. Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola periodično će razmotriti ovaj Protokol uvažavajući najbolje dostupne znanstvene informacije i procjene u svezi s klimatskim promjenama i njihovih posljedica, kao i važeće tehničke, društvene i gospodarske informacije. Ta se razmatranja usklađuju s prikladnim razmatranjima u okviru Konvencije, naročito s onima traženim člankom 4., stavkom 2. (d) i člankom 7., stavkom 2. (a) Konvencije. Na temelju tih razmatranja, Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola poduzima primjereni postupak.

2. Prvo će se razmatranje provesti na drugom zasjedanju Konferencije stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola. Daljnja će se razmatranja odvijati pravodobno i u pravilnim vremenskim razmacima.

Članak 10.

1. Sve stranke, uzimajući u obzir njihove zajedničke, ali različite odgovornosti i njihove specifične nacionalne i regionalne razvojne prioritete, ciljeve i osobitosti, bez uvođenja bilo kojih novih obveza za stranke koje nisu obuhvaćene Prilogom I., ali u reafirmaciji postojećih obveza iz članka 4., stavka 1. Konvencije, te nastavljajući napredak u provedbi ovih obveza u svrhu postizanja održivog razvitka, vodeći računa o članku 4., stavcima 3., 5. i 7. Konvencije:

a) oblikuju, gdje je prikladno i prema opsegu moguće, troškovno učinkovite nacionalne i, po potrebi, regionalne programe radi poboljšanja kakvoće lokalnih faktora emisija, podataka o aktivnostima i/ili modela koji odražavaju društveno-ekonomske prilike svake stranke za izradu i periodično ažuriranje nacionalnih inventara antropogenih emisija prema izvorima i uklanjanju ponorima svih stakleničkih plinova koji nisu pod nadzorom Montrealskog protokola, primjenom usporedivih metodologija odobrenih od Konferencije stranaka, i konzistentnih sa smjernicama koje je za izradu nacionalnih izvješća usvojila Konferencija stranaka;

b) oblikuju, provode, objavljuju i redovito ažuriraju nacionalne, i po potrebi, regionalne programe koji sadržavaju mjere za ublažavanje klimatskih promjena i mjere koje pospješuju odgovarajuće prilagodbe klimatskim promjenama:

- i) takvi se programi, između ostalog, odnose na energetske, transportni i industrijski sektor, kao i na poljoprivredu, šumarstvo i gospodarenje otpadom. Nadalje, tehnologije prilagodbe i metode za poboljšanje prostornog planiranja unaprijeduju prilagodbu klimatskim promjenama; i
- ii) stranke obuhvaćene Prilogom I. podnose informacije o djelovanju temeljem ovog Protokola, uključujući nacionalne programe, prema članku 7.; druge će stranke u svoja nacionalna izvješća, po potrebi, uvrstiti informacije o programima koji sadržavaju mjere za koje je stranka uvjerena da pridonose usmjerenosti klimatskim promjenama i njihovim negativnim učincima, uključujući smanjenje porasta emisija stakleničkih plinova, i poboljšanje uklanjanja ponorima, izgradnju kapaciteta i mjere prilagodbe;
- c) surađuju u promicanju učinkovitih modaliteta za razvoj, primjenu i širenje te poduzimaju sve praktične korake za promicanje, pospješivanje i financiranje, po potrebi, prijenosa ili pristupa tehnologijama prihvatljivim za okoliš, znanja, prakse i postupaka koji se odnose na klimatske promjene, naročito za zemlje u razvoju, uključujući oblikovanje politike i programa za učinkovit prijenos tehnologija prihvatljivih za okoliš koje su u javnom vlasništvu ili javno dostupne i stvaranje poticajnog okruženja za privatni sektor, u cilju promicanja i poboljšanja pristupa i prijenosa tehnologija prihvatljivih za okoliš;
- d) surađuju u znanstvenim i tehničkim istraživanjima i promiču održavanje i razvitak sustava sistematičnog promatranja i razvoj arhiva podataka kako bi se smanjile nesigurnosti u svezi s klimatskim sustavom, negativni utjecaji klimatskih promjena te gospodarske i društvene posljedice raznih strategija ublaženja i promiču razvoj i jačanje unutarnjih kapaciteta i sposobnosti za sudjelovanje u međunarodnim i međuvladinim naporima, programima i mrežama za istraživanja i sustavna promatranja, vodeći računa o članku 5. Konvencije;
- e) surađuju i promiču na međunarodnoj razini i, po potrebi, korištenjem postojećih tijela, razvoj i provedbu programa izobrazbe i osposobljavanja, uključujući jačanje izgradnje nacionalnih kapaciteta, naročito ljudskih i institucionalnih i razmjenu ili upućivanje na raspolaganje osoblja za podučavanje stručnjaka u ovom području, posebno za zemlje u razvoju, te na nacionalnoj razini potiču svijest javnosti i dostupnost informacija o klimatskim promjenama. Odgovarajuće modalitete za provedbu ovih aktivnosti razrađuju nadležna tijela Konvencije, vodeći računa o članku 6. Konvencije;
- f) uključuju u svoja nacionalna izvješća informacije o programima i aktivnostima poduzetim prema ovom članku u skladu s važećim odlukama Konferencije stranaka; te
- g) obraćaju punu pozornost, u provedbi obveza iz ovog članka, članku 4., stavku 8. Konvencije.

Članak 11.

1. U provedbi članka 10., stranke su dužne voditi računa o odredbama članka 4., stavaka 4., 5., 7., 8. i 9. Konvencije.
2. U kontekstu provedbe članka 4., stavka 1. Konvencije, u skladu s odredbama članka 4., stavka 3. i članka 11. Konvencije, i s podrškom tijela ili više tijela kojima je povjereno upravljanje financijskim mehanizmom Konvencije, stranke koje su razvijene zemlje i ostale razvijene stranke obuhvaćene Prilogom II. Konvencije:

a) osiguravaju nova i dodatna financijska sredstva radi podmirenja dogovorenih punih troškova stranaka koje su zemlje u razvoju, u pospješivanju provedbe postojećih obveza prema članku 4., stavku 1. (a) Konvencije obuhvaćenim člankom 10., podstavkom a); i

b) također osiguravaju takva financijska sredstva, uključujući za prijenos tehnologije, potrebne strankama koje su zemlje u razvoju radi podmirenja dogovorenih punih uvećanih troškova u unapređivanju provedbe postojećih obveza iz članka 4., stavka 1. Konvencije obuhvaćenim člankom 10. i koji su ugovoreni između stranke koja je zemlja u razvoju i međunarodnog tijela ili više tijela spomenutih u članku 11. Konvencije, sukladno istom članku.

Provedba postojećih obveza uvažava potrebu za primjerenošću i predvidljivošću priljeva sredstava te važnost odgovarajuće raspodjele tereta među strankama koje su razvijene zemlje. Smjernice koje se odnose na tijela ili više tijela kojima je važećim odlukama Konferencije stranaka povjereno upravljanje financijskim mehanizmom Konvencije, uključujući odluke dogovorene prije usvajanja ovog Protokola, primjenjuje se, uz potrebne preinake, na odredbe ovog stavka.

3. Stranke koje su razvijene zemlje i druge razvijene zemlje iz Priloga II. Konvencije mogu također osigurati, a stranke koje su zemlje u razvoju mogu se njima koristiti, financijska sredstva za provedbu članka 10., putem bilateralnih, regionalnih i drugih multilateralnih kanala.

Članak 12.

1. Ovime se definira mehanizam čistog razvoja.

2. Svrha mehanizma čistog razvoja jest pomoć strankama koje nisu obuhvaćene Prilogom I. u postignuću održivog razvoja i pridonosenju krajnjem cilju Konvencije, te pomoć strankama obuhvaćenim Dodatkom I. u postizanju pridržavanja njihovog količinskog ograničenja emisija i obveza smanjenja prema članku 3.

3. Na temelju mehanizma čistog razvoja,

a) stranke koje nisu obuhvaćene Prilogom I. ostvaruju korist od projektnih aktivnosti iz kojih proizlaze ovjerena smanjenja emisija; i

b) stranke obuhvaćene Prilogom I. mogu koristiti ovjerena smanjenja emisija pribavljena takvim projektnim aktivnostima radi doprinosa pridržavanju dijela svog količinskog ograničenja emisija i obveza smanjenja prema članku 3., kako je odredila Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola.

4. Mehanizam čistog razvoja podložan je ovlasti i upravljanju Konferencije stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola te nadzoru izvršnog odbora mehanizma čistog razvoja.

5. Smanjenja emisija stečena aktivnošću svakog projekta ovjeravaju operativna tijela koja određuje Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola, na temelju:

a) dobrovoljnog sudjelovanja koje odobri svaka uključena stranka;

b) stvarnih, izmjerljivih i dugoročnih koristi u svezi s ublažavanjem klimatskih promjena; i

c) smanjenja emisija koje su dodatne na one koje bi se pojavile u izostanku ovjerenih projektnih aktivnosti.

6. Mehanizam čistog razvoja pomaže u ugovaranju financiranja za ovjerene projektne aktivnosti, kako bude potrebno.

7. Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola će, na svom prvom zasjedanju, razraditi modalitete i postupke s ciljem da osigura transparentnost, učinkovitost i izračunljivost pomoću neovisnog pregleda i ovjere projektnih aktivnosti.

8. Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola osigurava da se dio prihoda iz ovjerenih projektnih aktivnosti upotrijebi za pokrivanje administrativnih troškova, kao i za pomoć strankama koje su zemlje u razvoju, a posebno su osjetljive zbog negativnih posljedica klimatskih promjena, u podmirivanju troškova za prilagodbu.

9. Sudjelovanje u mehanizmu čistog razvoja, uključujući u aktivnostima spomenutim u gornjemu stavku 3. (a) i pribavljanju ovjerenih smanjenja emisija, može obuhvaćati privatna i/ili javna tijela, i ono je predmetom vođenja na način kako to omogući izvršni odbor mehanizma čistog razvoja.

10. Ovjerena smanjenja emisija pribavljena tijekom razdoblja od 2000. godine do početka prvog obvezujućeg razdoblja mogu se koristiti za pomoć u postizanju pridržavanja u prvom obvezujućem razdoblju.

Članak 13.

1. Konferencija stranaka, najviše tijelo Konvencije, služi kao sastanak stranaka ovog Protokola.

2. Stranke Konvencije koje nisu stranke ovog Protokola mogu sudjelovati kao promatrači u radu svakog zasjedanja Konferencije stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola. Kada Konferencija stranaka služi kao sastanak stranaka ovog Protokola, odluke temeljem ovog Protokola donose samo stranke istog.

3. Kada Konferencija stranaka služi kao sastanak stranaka ovog Protokola, svaki član Ureda Konferencije stranaka koji predstavlja stranku Konvencije, ali koja u to vrijeme nije ujedno i stranka Protokola, bit će zamijenjen dodatnim članom koji će biti izabran od strane i iz redova stranaka ovog Protokola.

4. Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola brine za redovito razmatranje provedbe ovoga Protokola i, u okviru svog mandata, donosi neophodne odluke za promicanje njegove učinkovite provedbe. Obnaša sljedeće funkcije dodijeljene joj ovim Protokolom:

a) procjenjuje, temeljem svih informacija koje su joj na raspolaganju sukladno odredbama ovog Protokola, provedbu Protokola od stranaka, ukupne učinke mjera poduzetih prema ovom Protokolu, naročito gospodarske, društvene i učinke na okoliš, kao i njihove kumulativne utjecaje i doseg postignutog napretka u odnosu na cilj Konvencije;

b) periodički ispituje obveze stranaka temeljem ovog Protokola i daje pozornost svakom pregledu traženom člankom 4., stavkom 2. (d) i člankom 7., stavkom 2. Konvencije,

uvažavajući cilj Konvencije, iskustva stečena provedbom iste i razvoj znanstvenog i tehnološkog znanja, te u tome smislu razmatra i prihvaća redovita izvješća o provedbi ovog Protokola;

c) promiče i pospješuje razmjenu informacija o mjerama koje stranke usvoje u području klimatskih promjena i njihovih posljedica, vodeći računa o različitim osobitostima, odgovornostima i sposobnostima stranaka i obvezama svake temeljem ovog Protokola;

d) pospješuje, na zahtjev dviju ili više stranaka, usklađivanje mjera koje su usvojile u području klimatskih promjena i njihovih posljedica, vodeći računa o različitim osobitostima, odgovornostima i sposobnostima stranaka i obvezama svake temeljem ovog Protokola;

e) promiče i usmjerava, sukladno cilju Konvencije i odredbama ovog Protokola, i u cijelosti vodeći računa o relevantnim odlukama Konferencije stranaka, razvoj i periodično usavršavanje usporednih metodologija za učinkovitu provedbu ovog Protokola, prihvaćenih od Konferencije stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola;

f) donosi preporuke o svakom pitanju neophodnom za provedbu ovog Protokola;

g) nastojati mobilizirati dodatna financijska sredstva u skladu s člankom 11., stavkom 2.;

h) osniva pomoćna tijela koja smatra neophodnim za provedbu ovog Protokola;

i) tražiti i koristiti, gdje je primjereno, usluge i suradnju te informacije dobivene od kompetentnih međunarodnih organizacija i međuvladinih i nevladinih tijela; i

j) ostvaruje druge funkcije koje se mogu zatražiti za provedbu ovog Protokola, i razmatra svaku zadaću povjerenu odlukom Konferencije stranaka.

5. Poslovnik Konferencije stranaka i financijsko poslovanje uređeno od strane Konvencije primjenjuju se, uz potrebne preinake, temeljem ovog Protokola, osim ako se drukčije ne odluči konsenzusom Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola.

6. Prvo zasjedanje Konferencije stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola saziva tajništvo, zajedno s prvim zasjedanjem Konferencije stranaka koje je planirano nakon dana stupanja na snagu ovog Protokola. Daljnja redovita zasjedanja Konferencije stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola održavaju se svake godine i zajedno sa redovitim zasjedanjima Konferencije stranaka, osim ako drukčije ne odluči Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola.

7. Izvanredna zasjedanja Konferencije stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola održat će se u neko drugo vrijeme, ako to smatra potrebnim Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola, ili na pisani zahtjev bilo koje stranke, pod uvjetom da ga, u roku od šest mjeseci nakon što tajništvo dostavi zahtjev strankama, podrži najmanje trećina stranaka.

8. Ujedinjeni narodi, njihove specijalizirane agencije i Međunarodna agencija za atomsku energiju, kao i bilo koja njihova država članica ili njihovi promatrači koji nisu stranke Konvencije, mogu biti zastupljeni kao promatrači na zasjedanjima Konferencije stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola. Sva tijela ili agencije, bilo da su nacionalne ili međunarodne, vladine ili nevladine, a kvalificirane su za pitanja obuhvaćena ovim Protokolom i koje su obavijestile tajništvo o svojoj želji da budu zastupljene u svojstvu promatrača na

zasjedanju Konferencije stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola, mogu to ostvariti, ukoliko se najmanje jedna trećina nazočnih stranaka tome ne usprotivi. Prijam i sudjelovanje promatrača uređeno je odredbama poslovnika spomenutog u gornjem stavku 5.

Članak 14.

1. Tajništvo utemeljeno člankom 8. Konvencije služi kao tajništvo ovog Protokola.
2. Članak 8., stavak 2. Konvencije o funkcijama tajništva i članak 8., stavak 3. Konvencije o organizaciji funkcioniranja tajništva primjenjuje se, uz potrebne preinake, na ovaj Protokol. Tajništvo će dodatno obnašati funkcije koje su mu dodijeljene temeljem ovog Protokola.

Članak 15.

1. Pomoćno tijelo za znanstvene i tehnološke savjete i Pomoćno tijelo za provedbu osnovani prema člancima 9. i 10. Konvencije služe kao Pomoćno tijelo za znanstvene i tehnološke savjete, odnosno kao Pomoćno tijelo za provedbu ovog Protokola. Odredbe koje se odnose na funkcioniranje ovih dvaju tijela na temelju Konvencije primjenjuju se, uz potrebne preinake, na ovaj Protokol. Sjednice sastanaka Pomoćnog tijela za znanstvene i tehnološke savjete i Pomoćnog tijela za provedbu ovog Protokola održavaju se zajedno sa sastancima Pomoćnog tijela za znanstvene i tehnološke savjete, odnosno Pomoćnog tijela za provedbu Konvencije.
2. Stranke Konvencije koje nisu stranke Protokola mogu sudjelovati kao promatrači u radu svake sjednice pomoćnih tijela. Kada pomoćna tijela služe kao pomoćna tijela ovog Protokola, odluke na temelju Protokola donose samo stranke ovog Protokola.
3. Kada pomoćna tijela osnovana prema člancima 9. i 10. Konvencije obnašaju funkcije u svezi s pitanjima koja se odnose na ovaj Protokol, svaki član Ureda pomoćnih tijela koji predstavlja stranku Konvencije, ali koja u to vrijeme nije ujedno i stranka Protokola, bit će zamijenjen dodatnim članom izabranim od strane i iz redova stranaka ovog Protokola.

Članak 16.

Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola razmotrit će, čim to bude izvedivo, primjenu multilateralnog konzultativnog procesa za ovaj Protokol spomenutog u članku 13. Konvencije, uvažavajući sve važeće odluke koje usvoji Konferencija stranaka, i prikladno ga preinačiti. Bilo koji multilateralni konzultativni proces koji se primjenjuje na ovaj Protokol djeluje bez prejudiciranja na postupke i mehanizme utvrđene u skladu s člankom 18.

Članak 17.

Konferencija stranaka utvrđuje važeća načela, modalitete, pravila i smjernice za trgovanje emisijama, naročito za ovjeravanje, izvješćivanje i izračunljivost. Stranke obuhvaćene Dodatkom B mogu sudjelovati u trgovanju emisijama u svrhu ispunjavanja svojih obveza na temelju članka 3. Svako takvo trgovanje nadopunjuje domaće aktivnosti u svrhu postizanja količinskog ograničenja emisija i obveza smanjenja prema tom članku.

Članak 18.

Konferencija stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola će, na svom prvom zasjedanju, odobriti primjerene i djelotvorne postupke i mehanizme za utvrđivanje i bavljenje slučajevima neizvršavanja odredbi ovog Protokola, uključujući izradu indikativnog

popisa posljedica, vodeći računa o uzroku, tipu, stupnju i učestalosti neispunjavanja. Svi postupci i mehanizmi koji na temelju ovog članka povlače za sobom obvezujuće posljedice bit će usvojeni izmjenama i dopunama ovog Protokola.

Članak 19.

Određbe članka 14. Konvencije o rješavanju sporova primjenjuju se, uz potrebne preinake, na ovaj Protokol.

Članak 20.

1. Svaka stranka može predložiti izmjene i dopune ovog Protokola.
2. Izmjene i dopune ovog Protokola usvajaju se na redovitom zasjedanju Konferencije stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola. Tekst svake predložene izmjene i dopune ovog Protokola strankama će priopćiti tajništvo najmanje šest mjeseci prije sastanka na kojem se predlaže njihovo usvajanje. Tajništvo će također priopćiti tekst svih predloženih izmjena i dopuna strankama i potpisnicama Konvencije, a radi informacije i depozitaru.
3. Stranke će učiniti sve da konsenzusom postignu dogovor o svakoj predloženoj izmjeni i dopuni ovog Protokola. Iscrpe li se svi naponi da se postigne konsenzus i dogovor nije postignut, izmjene i dopune će, kao jedino što još preostaje, biti usvojene tročetvrtinskom većinom glasova stranaka koje su prisutne na sastanku i koje glasuju. Usvojene izmjene i dopune tajništvo će priopćiti depozitaru koji će ih proslijediti na usvajanje svim strankama.
4. Isprave o prihvatu izmjena i dopuna polažu se kod depozitara. Izmjene i dopune usvojene u skladu s gornjim stavkom 3. stupaju na snagu za one stranke koje su ih prihvatile devedeseti dan od dana kad je depozitar primio ispravu o prihvatu od najmanje tri četvrtine stranaka ovog Protokola.
5. Izmjene i dopune stupaju na snagu za sve ostale stranke devedeseti dan od dana kad je dotična stranka kod depozitara položila svoju ispravu o prihvatu spomenutih izmjena i dopuna.

Članak 21.

1. Dodaci Protokolu čine njegov sastavni dio, te ukoliko nije izričito drukčije navedeno, pozivanje na Protokol istodobno znači i pozivanje na dodatke istog. Svi dodaci koji se usvoje nakon stupanja na snagu ovog Protokola ograničeni su na popise, obrasce i svaki drugi materijal opisne prirode koji je znanstvenog, tehničkog, proceduralnog ili administrativnog karaktera.
2. Svaka stranka može iznositi prijedloge na svaki dodatak ovog Protokola i može predložiti izmjene i dopune dodataka ovog Protokola.
3. Dodaci na ovaj Protokol i izmjene i dopune dodataka ovog Protokola usvajaju se na redovitom zasjedanju Konferencije stranaka koja služi kao sastanak stranaka ovog Protokola. Tekst svakog predloženog dodatka ili izmjena i dopuna dodataka strankama će priopćiti tajništvo najmanje šest mjeseci prije sastanka na kojem se predlaže njihovo usvajanje. Tajništvo će također priopćiti tekst svih predloženih dodataka ili izmjena i dopuna dodataka strankama i potpisnicama Konvencije, a radi informacije i depozitaru.
4. Stranke će učiniti sve da konsenzusom postignu dogovor o svakom predloženom dodatku ili izmjenama i dopunama dodatka ovog Protokola. Iscrpe li se svi naponi da se postigne

konsenzus i dogovor nije postignut, dodatak ili izmjene i dopune dodatka će, kao jedino što još preostaje, biti usvojeni tročetvrtinskom većinom glasova stranaka koje su prisutne na sastanku i koje glasuju. Usvojeni dodatak ili izmjene i dopune dodatka tajništvo će priopćiti depozitaru koji će ih proslijediti na usvajanje svim strankama.

5. Dodatak ili izmjene i dopune dodatka, različiti od Dodatka A ili B, usvojeni u skladu s gornjim stavcima 3. i 4. stupaju na snagu za sve stranke ovog Protokola šest mjeseci od dana kada depozitar obavijesti stranke o usvajanju priloga ili amandmana na prilog, osim za one stranke koje su u tom razdoblju dostavile pisanu obavijest depozitaru o neprihvatanju dodatka ili izmjena i dopuna dodatka. Dodatak ili izmjene i dopune dodatka stupaju na snagu za stranke koje su povukle svoju obavijest o neprihvatanju devedeseti dan od dana kada je depozitar primio njihovu obavijest o povlačenju obavijesti o neprihvatanju.

6. Ako usvajanje dodatka ili izmjene i dopune dodatka uključuju izmjene i dopune ovog Protokola, taj dodatak ili izmjene i dopune dodatka ne stupaju na snagu sve dok izmjene i dopune ovog Protokola ne stupe na snagu.

7. Izmjene i dopune Dodataka A i B ovog Protokola usvajaju se i stupaju na snagu u skladu s postupkom opisanim u članku 20., pod uvjetom da svaka izmjena i dopuna Dodataka B bude usvojena jedino uz pisani pristanak stranke koje se to tiče.

Članak 22.

1. Svaka stranka ima jedan glas, osim kako je to omogućeno donjim stavkom 2.
2. Regionalne organizacije za gospodarsku integraciju u pitanjima iz svoje nadležnosti koriste pravo glasovanja s tolikim brojem glasova koliko njihovih država članica predstavlja stranke ovog Protokola. Takva organizacija neće iskoristiti svoje pravo glasovanja ako neka od njezinih država članica iskoristi svoje pravo, i obratno.

Članak 23.

Glavni tajnik Ujedinjenih naroda depozitar je ovog Protokola.

Članak 24.

1. Ovaj je Protokol otvoren za potpisivanje i predmet je ratifikacije, prihvata ili odobrenja država i Regionalnih organizacija za gospodarsku integraciju koje su stranke Konvencije. Otvoren je za potpisivanje u sjedištu Ujedinjenih naroda u New Yorku od 16. ožujka 1998. do 15. ožujka 1999. godine. Ovaj je Protokol otvoren za pristupanje od dana nakon datuma kad se zatvori za potpisivanje. Isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu polažu se kod depozitara.
2. Svaka Regionalna organizacija za gospodarsku integraciju koja postane strankom ovog Protokola, a niti jedna od njezinih država članica nije stranka, vezana je svim obvezama temeljem ovog Protokola. U slučaju takvih organizacija, kojih su jedna ili više država članica strankom ovog Protokola, organizacija i njezine države članice će za sebe odlučiti o odgovornostima za provođenje svojih obveza temeljem ovog Protokola. U takvim slučajevima, organizacija i države članice nemaju pravo na istodobno ostvarivanje prava temeljem ovog Protokola.

3. U svojim ispravama o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu Regionalne organizacije za gospodarsku integraciju objavit će opseg svoje nadležnosti u vezi s pitanjima uređenim ovim Protokolom. Te organizacije također će obavijestiti depozitara koji će obavijestiti stranke o svim bitnim promjenama u opsegu njihove nadležnosti.

Članak 25.

1. Ovaj Protokol stupa na snagu devedesetog dana nakon datuma kada najmanje 55 stranaka Konvencije, uključujući stranke obuhvaćene Prilogom I. koje su skupno bile odgovorne za najmanje 55 posto ukupnih emisija ugljikova dioksida 1990. godine stranaka obuhvaćenih Prilogom I., položi isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu.

2. U svrhu ovog članka, "ukupne emisije ugljikova dioksida 1990. godine stranaka obuhvaćenih Prilogom I." znači količinu objavljenu na dan ili prije dana usvajanja ovog Protokola od stranaka obuhvaćenih Prilogom I. u njihovim prvim nacionalnim izvješćima podnijetim sukladno članku 12. Konvencije.

3. Za svaku državu ili Regionalnu organizaciju za gospodarsku integraciju koja ratificira, prihvaća ili odobrava ovaj Protokol ili mu pristupa nakon što budu ispunjeni uvjeti za stupanje na snagu izloženi u gornjemu stavku 1., ovaj Protokol stupa na snagu devedeseti dan od datuma polaganja njezine isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu.

4. Za svrhe ovoga članka, svaka isprava koju položi Regionalna organizacija za gospodarsku integraciju ne ubraja se u dodatne onima koje su položile države članice organizacije.

Članak 26.

Na ovaj Protokol nisu moguće nikakve rezerve.

Članak 27.

1. U bilo kojem trenutku, po isteku tri godine od dana stupanja na snagu ovog Protokola za stranku, ta stranka može se povući iz ovog Protokola pisanom obaviješću depozitaru.

2. Svako takvo povlačenje stupa na snagu po isteku godine dana od dana kada je depozitar primio pisanu obavijest o povlačenju, ili nekog kasnijeg dana naznačenog u obavijesti o povlačenju.

3. Za svaku stranku koja se povuče iz Konvencije smatra se da se povukla i iz ovog Protokola.

Članak 28.

Izvornik ovog Protokola, čiji su arapski, kineski, engleski, francuski, ruski i španjolski tekstovi jednako vjerodostojni, polaže se kod Glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.

SASTAVLJENO u Kyotu, jedanaestog dana mjeseca prosinca tisuću devetsto devedeset sedme godine.

U POTVRDU TOGA su dolje potpisani, propisno ovlaštene u tu svrhu, unijeli svoje potpise navedenih datuma u ovaj Protokol.

DODATAK A

Staklenički plinovi

Ugljikov dioksid (CO₂)
Metan (CH₄)
Didušikov oksid (N₂O)
Fluorougljikovodici (spojevi HFC)
Perfluorougljici (spojevi PFC)
Sumporov heksafluorid (SF₆)

Sektori/kategorije izvora

Energija

Izgaranje goriva
Energetske industrije
Proizvodne i prerađivačke industrije te građevinarstvo
Prijevoz
Drugi sektori
Ostalo
Nepostojane emisije iz goriva
Kruta goriva
Nafta i prirodni plin
Ostalo

Industrijski procesi

Mineralni proizvodi
Kemijska industrija
Proizvodnja metala
Druga proizvodnja
Proizvodnja halogenih ugljika i sumporova heksafluorida
Potrošnja halogenih ugljika i sumporova heksafluorida
Ostalo

Uporaba otapala i drugih proizvoda

Poljoprivreda

Crijevna fermentacija
Gospodarenje stajskim gnojem
Uzgoj riže
Poljoprivredna zemljišta
Propisano paljenje savana
Paljenje poljoprivrednih ostataka u poljima
Ostalo

Otpad

Odlaganje krutog otpada na zemlji
Rukovanje otpadnim vodama
Spaljivanje otpada
Ostalo

DODATAK B

<u>Stranka</u>	<u>Količinsko ograničenje emisije ili obveza smanjenja</u> (postotak bazne godine ili razdoblja)
Australija	108
Austrija	92
Belgija	92
Bugarska*	92
Češka Republika*	92
Danska	92
Estonija*	92
Europska zajednica	92
Finska	92
Francuska	92
Grčka	92
Hrvatska*	95
Irska	92
Island	110
Italija	92
Japan	94
Kanada	94
Latvija*	92
Lihtenštajn	92
Litva*	92
Luksemburg	92
Mađarska*	94
Monako	92
Nizozemska	92
Norveška	101
Novi Zeland	100
Njemačka	92
Poljska*	94
Portugal	92
Rumunjska*	92
Ruska Federacija*	100
Sjedinjene Američke Države	93
Slovačka*	92
Slovenija*	92
Španjolska	92
Švedska	92
Švicarska	92
Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske	92
Ukrajina*	100

* zemlje u prijelazu na tržišnu ekonomiju

Članak 3.

Provedba ovoga Zakona u djelokrugu je središnjih tijela državne uprave nadležnih za poslove zaštite okoliša, gospodarstva, poduzetništva, poljoprivrede, šumarstva, vodnoga gospodarstva, mora, turizma, prometa i razvitka.

Članak 4.

Na dan stupanja na snagu ovoga Zakona, Protokol iz članka 1. ovoga Zakona nije na snazi u odnosu na Republiku Hrvatsku te će se podaci o njegovom stupanju na snagu objaviti naknadno, u skladu s odredbom članka 30. stavka 3. Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora ("Narodne novine", br. 28/96).

Članak 5.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u „Narodnim novinama“.

Klasa:
Zagreb,

HRVATSKI SABOR

Predsjednik
Hrvatskoga sabora
Vladimir Šeks, v.r.

OBRAZLOŽENJE

Člankom 1. Konačnog prijedloga Zakona o potvrđivanju Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime propisano je da se potvrđuje Kyotski protokol uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime, odnosno iskazuje se formalni pristanak Republike Hrvatske da bude vezana Kyotskim protokolom, na temelju čega će ovaj pristanak biti iskazan na međunarodnoj razini.

Člankom 2. Konačnog prijedloga Zakona daje se tekst Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime u izvorniku na engleskom jeziku i u prijevodu na hrvatski jezik.

Člankom 3. Konačnog prijedloga Zakona utvrđuje se da je provedba Zakona o potvrđivanju Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime u djelokrugu središnjih tijela državne uprave nadležnih za zaštitu okoliša, gospodarstvo, poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo i promet.

Člankom 4. Konačnog prijedloga Zakona utvrđuje se da na dan stupanja na snagu Zakona Kyotski protokol uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime nije na snazi u odnosu na Republiku Hrvatsku, te će se podaci o njegovu stupanju na snagu objaviti naknadno u skladu s člankom 30. stavkom 3. Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora.

Člankom 5. Konačnog prijedloga Zakona utvrđuje se da Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Narodnim novinama".